

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Хэта зилажьэр?

Гъогузеклоныр щынэгъончэнымкІэ Адыгэ Республикэм щызэхашэгъэ комиссиет тыгъуасэ зэхэсыгъоу илагъэм тхьамэ-тагъор щызэрихьагъ АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат. Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх федеральнэ инспектор шхьалэу Лылуужу Адамэ, муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ къэлэ ыкІи район администрациехэм япашэхэр, правэухъумэкІо органхэм, дин ыкІи общественнэ организациехэм, чыплэ зыгъэлорышІэжьын органхэм ялыкІохэр, нэмыкІхэри.

Республикэм игъогухэм къатехъухьэрэ хъугъэ-шлагъэхэм альэныкыокІэ непэ Іофхэм язытет зыфэдэм, 2010-рз илъэсым иапэрэ мазэхэм язэфхьысыжхэм къэзэрэуғоигъэхэр апэдэдэ атегушчыла-гъэх.

— Непэ тиреспубликэ игъогухэм къатехъухьэрэ авариехэм цыфыбэ зэрахэкІуадэрэм, шьобжхэр бэмэ зэрахы-рэм уимыгъэгумэкІын плэгъырэп, — къылуагъ Къумпыл Муратэ. — Гукъау нахь мы-шІэми, ахэм янахьыбэр ныб-жыкІэх. Гъогур щынэгъон-чэным ыкІи тицыфхэр къэ-тыухъумэнхэм апае ГИБДД-м икыулыкыушІэхэм ямызакъоу, нэмыкІ структурэхэми яІоф-шІэн нахь агъэлгъэнын фае. Ешъуагъэу рулым кІэрытис-хьэхэрэм пшгъэдэкІыжъэу ахы-рэм пытагъэ хэлъэу укыекІо-

Адыгейм игъогухэм къатехъухьэгъэ хъугъэ-шлагъэхэм нэгъырэ 1519-рз ахэкІодагъ, нэгъырэ 8644-мэ шьобжхэр ха-хыгъэх. Мы пчъагъэхэм бэмэ урагъэгупшысэ. Тинеушчырэ мафэ лъызыгъэкІотэшт ныб-жыкІэхэр машинэ зэутэкІхэм бэрэ зэрахэкІуадэхэрэм кІэух горэ фэшІыгъэн фае. КІэлэцЫ-кІу ІыгыпІэхэм, гурыт ыкІи апшъэрэ гъэсэнэгъэ къязыты-рэ учреждениехэм ачІэхсхэм, ныбжыкІэхэм мы лъэныкыом-кІэ Іоф адэшІэгъэнын, гъогу-рыкІоным ишпхъэхэр ахэм агъэцкІэнхэм фэгъэсэгъэнхэр типшъэрыл шхьалэхэм ашы-щэу сэлъытэ. ГумэкІыгъоу къэ-уцухэрэр дэгъэзыжыгъэнхэм пае зэфхьысыжъ тэрэзхэр тшІынхэ, анахьэу тыналэ зы-тедгъэтын фэе лъэныкыохэр гъэнэфэгъэнхэ фае.

АР-м хэгъэгукІоцІ Іофхэм-

кІэ и Министерствэ ГИБДД-мкІэ и ГъэлорышІапІэ икъэ-ралыгъо инспектор шхьалэу Лыхэсэ Юрэ илъэсэу тызы-хэтым иапэрэ мазэхэмкІэ зэфхьысыжхэр нэужым къы-шыгъэх. Аш къызэрилуагъэм-кІэ, мы уахьтэм къыкІоцІ рес-публикэм игъогухэм хъугъэ-шІэгъи 126-рз къатехъухьагъ. Ахэм нэгъырэ 28-рз ахэкІо-дагъ, нэгъырэ 48-мэ шьобжхэр атешагъэх хъугъэ. ГумэкІыгъо шхьалэхэм ашыщ кІэлэ ныб-жыкІэхэу, республикэм инеу-шчырэ мафэ лъызыгъэкІотэн-хэу тызышыгугыхэрэм псын-кІашэу машинэхэр зэрэрафэ-хэрэм, ешъуагъэу рулым зэрэ-кІэрытисхьэхэрэм, гъогуры-кІоным ишпхъэхэр зэрауко-хэрэм тхьамыкІэгъуабэ къызэ-рихьырэр. Іофыгъоу къэуцухэ-рэр дэгъэзыжыгъэнхэм пае республикэм игъэцкІэкІо ыкІи правэухъумэкІо органхэм, гъэ-сэнэгъэм иучреждениехэм, нэмыкІ структурэхэм язэпхы-

ныгъэ нахь гъэпытэгъэн фаеу инспектор шхьалэм ылыы-тагъ.

Автомобиль гъогу «Бжэ-дыгъухьабл — Адыгэкъал» зыфІорэм, къуаджэу Гъобэ-къуае дэжъ, мы мафэхэм къы-щыхъугъэ авариешхом нэгъы-ритф хэкІодагъ. Аш цыфхэр лъэшэу зэридзагъэх, гухэкІы-шхо ашыхъугъ. Хъугъэ-шІа-гъэр къызышыхъугъэ чыплэм цылагъ АР-м и Правительст-вэ ипашэ. Мыщ фэдэ тхьа-мыкІагъохэр къытэмыхъулэн-хэм пае сыда непэ тшІэн, ты-налэ анахьэу зытедгъэтын фа-ер? Уешъуагъэу рулым укІэ-рытисхьэ, псынкІашэу узекІо ыкІи гъогурыкІоным ишпхъэ-хэр уукъохэ зэрэмыхъушчыр водителхэм къагурымылоу Іофхэм язытет нахьышІум фи-уээнкІышчтэп. Ар автомобиль зилэ пэпчъ ыгу илгын фае. Ешъуагъэу рулым кІэрытис-хьэрэм ежъ ишыІэныгъэ имы-закъоу, гъогум тет цыфхэми

яшыІэныгъэ зэпиутын зэри-лгъэкІышчыр зыщигъэгъушчэ хъушчтэп.

ГумэкІыгъоу къэуцухэрэм ашыщых тигъогухэм язытет уигъэрэзэнэу зэрэшымытыр, ахэм яшыкІэгъэ тамыгъэхэр зэримыкыухэрэр ыкІи урам-хэр къызэрагъэнэфыхэрэр ша-пхъэхэм зэрадимышчтэрэр. А лъэныкыомкІи Іоф шІэгъэн зэрэфаер Къумпыл Муратэ къы-хигъэшыгъ.

Іофыгъоу зытегушчылагъэхэр къызэрыкІоу зэрэшымытхэр Премьер-министрэм кІигъэ-тхьызэ, пшгъэрылгъэу къагъэнэ-фагъэхэр зэкІэ гъэцкІэгъэнхэ зэрэфаем къэзэрэуғоигъэхэм анаІэ тыраригъэдзагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэр нэмыкІ Іофыгъохэми атегушчы-лагъэх, унэшхо гъэнэфагъэхэри ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
къытырихыгъэх.

Тигъэзетеджэ лъапІэхэр!

Мы мазэм и 13-м щегъэжъагъэу и 23-м нэс фэгъэкІотэн зилэ кІэтхэгъу уахьтэр кІошт. А мэфипшІым къыкІоцІ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» сомэ 359-рз чаныч 35-кІэ шьукІэтхэн шьулгъэкІышчт, 2010-рз илъэ-сым иятІонэрэ илъэсныкыо къышъуІукІэ-нэу шьуфаемэ.

ШьукІатх
лъэпкъ гъэзетым!

МэкъэгъэІу

ЖъоныгъуакІэм и 13-м къыщегъэжъагъэу и 23-м нэс къалэу Мые-къуапэ дэт Почтэ шхьалэу урамэу Краснооктябрьскэм тетым, но-мерэу 20-м, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» щыкІатхэрэмэ шІухьафтынхэр къащаратышчтых.

ШушІэ Іофтхьабз

Гъэзетэу «Адыгэ макъэр» къызытхыкІырэр зэкІэ шушІэ Іофтхьабзэм хэлэжъэ, сыда пІомэ кІэтхакІэу гъэзетым лъатырэм щыщ Іахъэу зы сомэ кІэлэцЫкІу Фондэу АР-м щыІэм редакциет фитІунышчт. Гъэ-зетыр къышъутхыкІымэ, шьоркІи фэдэ, сабийхэми шьуипсанэ аІукІышчт. Шьухэлэжъ, ныбджэгъухэр, шушІэ Іофтхьабзэм!

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Щытхуццэу «Адыгэ Республикэм лъапкъ гэсэныгъэмкIэ изаслуженнэ ИофышI» зыфилоэр М.У. Гъышым фэгъэшъошэгъэным ехыллэгъ

Гъэсэныгъэм ылгъэныкIэ гъэхъагъэу илэхэм ыкIи илгъэсыбэрэ Иоф зеришIагъэм апае щытхуццэу «Адыгэ Республикэм лъапкъ гэсэныгъэмкIэ изаслуженнэ ИофышI» зыфилоэр **Гъыш Мус-лымэт УцужыкIо ыпхъум** — егъэ-

джэн Иофым иветеран фэгъэшъошэгъэну.

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКУЩЫНЭ Аслъан къ. Мыекъуапэ, жьоныгъуакIэм и 12, 2010-рэ илгъэс N 54

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илгъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыри-лэу Иоф зерашIэрэм, кыткIэхъухъэхэрэр патриотхэу плугъэнхэм ыкIи ветеран движением ялахышхо зэрэхашIыхъэрэм, Хэгъэгу зеошхом Теклоныгъэр кызыщы-дэтхыгъэр илгъэс 65-рэ зэрэхурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм и Щытху тхыль афа-гъэшъошагъ:

- **Ануфриев Николай Павел ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран;
- **Бова Иван Филипп ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран;
- **Богомолов Михаил Андрей ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран;
- **Горбатов Василий Семен ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран, на-хыжыкхэм я Советэу Адыгэ Республи-кэм и Президент дэжъ шыIэм хэт;
- **Подскуба Николай Савелий ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран;
- **Теслев Константин Григорий ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран;
- **ТхьалI Аюбэ Адышэс ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран;
- **Шепелев Виктор Николай ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран;
- **ШэхэлI Аслъан Хъусен ыкIом**, Хэгъэгу зеошхом иветеран.

Илгъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыри-лэу Иоф зеришIэрэм, къалэу Мыекъуа-

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхъэгъэ республикэ программэу «2008 — 2010-рэ илгъэсхэм Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм патриотическэ плуныгъэу арагъэгъотыштыр» зыфилоэр зерагъэцакIэрэм ехыллэгъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къэбарэу кыгъэхъазырыгъэм фэгъэхыгъ

Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхъэгъэ республикэ программэу «2008 — 2010-рэ илгъэсхэм Адыгэ Республикэм щы-псэухэрэм патриотическэ плуныгъэу арагъэгъотыштыр» зыфилоэр зерагъэцакIэрэм ехыллэгъэу Адыгэ Республи-кэм иминистрэхэм я Кабинет къэбарэу кы-гъэхъазырыгъэм зедэлэу ыкIи зытегу-щылэ нэуж, ащ социальнэ, политикэ мэхъэнэ ин ритызэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ышIыгъ**:

1. Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхъэгъэ республикэ программэу «2008 — 2010-рэ илгъэсхэм Адыгэ Республикэм щы-псэухэрэм патриотическэ плуныгъэу ара-гъэгъотыштыр» зыфилоэр зерагъэцакIэ-рэм ехыллэгъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къэбарэу кы-гъэхъазырыгъэр кыдэлъытэгъэну.

2. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет игъо фэлъэгъугъэну:

- 1) гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхъэгъэ республикэ программэу «2011 — 2015-рэ илгъэсхэм Адыгэ Республикэм щы-псэухэрэм патриотическэ плуныгъэу ара-гъэгъотыштыр» зыфилоэр 2010-рэ илгъэ-сым кыгъэхъазырынэу ыкIи ыухэсынэу;
- 2) зэхэщэн, финанс, правовой Иофы-

пэ ипсэупIэ-коммунальнэ хызмэт ихэ-хьоныгъэ илахъ зэрэхышIыхъэрэм ыкIи кызыхъугъэр илгъэс 50 зэрэхурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхыль фэгъэ-шъошагъ **Долотов Николай Сергей ыкIом**, муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрации ипашэ игуадзэ.

Илгъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ кытэу егъэджен ИофшIэныр зригъэцакIэрэм, творческэ еклолIакIэ Иофым зэрэфыри-лэм, кыткIэхъухъэхэрэм яегъэдженрэ яплунрэкIэ гъэхъэгъэшхохэр зеришIы-хэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхыль фэгъэшъошагъ **ПчыхъэлIыкIо Хъарыет Юныс ыпхъум**, еджапIэм мыкIохэрэм гэсэныгъэ зыцарагъэгъо-тыр учреждениеу «Детский сад N 4» «Чебурашка» зыфилоу Адыгэкъалэ дэтым икIэлэпIу.

Илгъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыри-лэу Иоф зеришIэрэм, профессиональнэ лгъэныкIомкIэ гъэхъагъэ хэлъэу ипшъэ-рылгъэр зригъэцакIэхэрэм ыкIи кы-зыхъугъэр илгъэс 60 зэрэхурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм и Щытху тхыль фэгъэ-шъошагъ **ШуцIэ Асфар Хъаджаслъан ыкIом**, фирмэу «ШИРЕ-ШАРМ» зыфи-лоэрэм итранспортнэ отдел ипашэ.

ЖьоныгъуакIэм и 13, 2010-рэ илгъэс

ТИФЕСТИВАЛЬХЭР

Апэрэу Адыгеим щызэхашцэ

Урысыем культурэмкIэ и Министерствэ, УФ-м икинематографистхэм я Союз, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, Мые-къуапэ иадминистрации, нэмыкIэхэри зэхэ-щаклоу зыфэхъугъэхэ фестивалэу «Обереги Будущее» зыфилоэр жьоныгъуакIэм и 16 — 23-м Адыгеим щыклошт.

Урысыем иапэрэ шIушIэ кинотеатральнэ фестивалы мы мэфэ благъэхэм зэрэ-рагъэжыштым фэгъэхыгъэ зэхэхэр АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Му-ратэ зеришагъ.

Ащ зэрэхыгъэунэфы-кIыгъэу, Урысыем икино ыкIи итеатр лгъэхъаным диштэу цыфхэр ащыгъэ-гъозэгъэнхэмкIэ фестива-

лым мэхъэнэ ин иI. Кино-театральнэ фестивалэу Адыгеим щызэхашцэрэм УФ-м иартист цIэрылохэр хэлэжыштых.

Фестивалым зэрэфхъа-зырхэм кытегушылагъэх фильмэхэр кызыщагъэ-лгъэгъоштхэ районхэмрэ къалэхэмрэ яадминистра-циихэм япашэхэу Хьатэгъу Налбый, Тхылгъэнэ Вяче-

слав, Евгений Ковалевыр, нэмыкIэхэри.

АР-м культурэмкIэ иминистрэу ЧэмышIо Гъазый-рэ АР-м лгъапкъ Иофхэм-кIэ, IэкIыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тилгъэпкъэгъу-хэм адырIэ зэпхыныгъэ-хэмкIэ ыкIи къэбар жъу-гъэм иамалхэмкIэ и Коми-тет итхьаматэу ЖакIэмыкIо Вячеславрэ зыфэгъэзэгъэ Иофхэр зерагъэцакIэхэрэм, шIушIэ фестивалыр дэгъоу зэхэжыгъэным зэрэпылгъэр къалотатгъ.

ШушIэ фестивалыр жьоныгъуакIэм и 16-м республикэ филармонием кышыцызIуахышт.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Къязыщагъэхэм пшъэдэкIыжъ ахышцт

Зыныбжъ имыкIыгъэхэм шьон пытэхэмрэ тутынрэ арацэнхэ щаклохэр зэрэ-фимытхэр кызыщылоэр за-кон щыI. Ар зымыгъэца-кIэхэрэм якъыххэгъэщын фэгъэхыгъагъэ Мыекъопэ УВД-м потребительскэ бэдзэршIыпIэм ылгъэны-

кIэ бздэджшIагъэу зэ-рахъэхэрэм ябэныгъэным-кIэ ыкIи зыныбжъ имы-кIыгъэу бздэджшIагъэ зэ-

зыхъэхэрэм яIофхэмкIэ иотделхэм Иофхъабзэу зэ-хашцэгъагъэр.

Къалэм ишапIэхэм ащышхэр ахэм къакIухъа-гъэх. ПостэумкIи зылъы-плгъэгъэхэ тучани 6-м ащы-цэу щымэ зыныбжъ имы-кIыгъэу ачIэхъагъэхэм ту-тынрэ шьон пытэрэ къаща-рашагъ. КIэлэеджаклохэу ныбжымыкIэ кызытемы-фэхэу ахэр къэзыщэфы-

гъэхэм яIоф ОДН-м иIофы-шIэхэм зехафыгъ. ЩапIэм иIофышIэу законыр зыу-кIуагъэхэм апае ащ фэгъэ-зэгъэ отделым иIофышIэ-хэм протоколхэр зехагъэу-цуагъэх. Ахэм администра-тивнэ пшъэдэкIыжъ ара-гъэхышцт.

УплгъэкIуныр зэрэкIуа-гъэр нахъ игъэкIотыгъэу тигъэзет кыхиутышцт.

ХЪУТ Нэфсэт.

МыдаIорэр мэпщынэ

Хэгъэгу зэфэшъхъафхэм къарыкIыгъэ цыфхэр фытыныгъэ ямылэу Мыекъопэ райо-ны щылажыкхэу УФ-м и ОФМС икьутамэу Адыгеим щылэм иIофышIэхэм кызэраубы-тыгъэхэр бэмышIэу къэттхыгъагъ. Ахэм Иоф языгъашIэщтыгъэм тазыр ин зэрэтыралъхъа-гъэри (сомэ миллионрэ ныкIорэ) гастрбай-тер нэбгырих зерагъэтысыгъэри цыфхэм ядгъэшIэгъагъ.

Хабзэр зыукъоу есагъэ-хэр ащ ыгъэшынагъэхэп ыкIи ыгъэукIытагъэхэп. Миграционнэ къулыкIуэм иIофышIэхэм джыри а рай-он шьыпкIэм нэбгыри 7 кышшаубытыгъ. Ахэм ста-ницэу Даховскэм шашIы-рэ хъакIэщым Иоф шашIэ-щтыгъ. Ахэри Узбекистан щыщыгъэх, Урысые Фе-дерацием щылэн фитэу тхыль зымы ылыгъыгъэп. Гастрбайтерхэм Иоф язы-

гъашIэщтыгъэм (частное лицо) нэбгырэ пэпчэ сомэ минитIум кышыгъэгъа-гъэу мини 5-м нэс алъи-иIофышIэхэм джыри а рай-он шьыпкIэм нэбгыри 7 кышшаубытыгъ. Ахэм ста-ницэу Даховскэм шашIы-рэ хъакIэщым Иоф шашIэ-щтыгъ. Ахэри Узбекистан щыщыгъэх, Урысые Фе-дерацием щылэн фитэу тхыль зымы ылыгъыгъэп. Гастрбайтерхэм Иоф язы-

ГъэшIэгъоныр ахэм Иоф языгъашIэщтыгъэр мыщ фэдэ ИофкIэ ятIонэрэу зэра-гъэунэфырэр ары. Апэрэми ар агъэпщынэгъагъ, ау ащ акъыл хихыгъэп, джыри та-

зырэу тыралъхъагъэр ра-гъэтынышъ, хабзэм фэ-кIошт.

Агъэпщынэрэм кызэ-риIорэмкIэ, тыхэгъэгу кы-хъэгъэ цыфхэм Иоф ягъэ-шIэныр ежъ фэдэхэмкIэ нахъ псынIк, сыда плэмэ зыщыпсэушцтхэми, зыщы-шхэштхэми егъэлыагъэу язытет зыкъышIуагъанэ-рэп, ялэжъапкIэ мыбэми езэгъых. Ау джы кышцы-шIыгъэм фэдэу сомэ ми-нишIэ пчъагъэм кышце-гъэжъагъэу минишъэ пчъа-гъэм нэсэу зырагъэтыкIэ ащ иахъшальэ плуакIэ хъугъэу бэрэ хэтышцт.

Т. БЕЛОВ.

ОФМС-м икьутамэу АР-м щылэм испециа-лист.

раинэм и Антрацитовскэ район кIогъагъэ. Фабэу цыфхэр зэпэгъокIыгъэх, концертхэр къатыгъэх, Хъу-сенэ зыщыфэхыгъэ чIы-плэр хъакIэхэм къарагъэ-лгъэгъугъ, зы Iанэ здыпэ-сыгъэх. БгъуитIуми зэIу-кIэгъур зэрящыкIэгъагъэр къагурылуагъэу мы илгъэ-сым кышыгъэгъагъэу Украинэмрэ Адыгеимрэ яцIыфхэр зэIуIуагъэу ра-гъэжыжышцт. АщкIэ зэ-зэгъыныгъэ зедашIыгъэ.

Зыпсэрэ зышъхъэрэкIэ мамырныгъэр кыдэзы-хыгъэ кIалэм исаугъэт Хъа-курынэхъаблэ Дьяковыми адэгъых. Ежыыр щымы-лгъэми, мамырныгъэу ыкIи зэныбджэгъуныгъэу зыфэ-бэнагъэр щылэх.

(Тикорр.).

ЗэфэкIэщыгъохэу зэIуIуагъэх

НыбжыкIэ дэдэу заом дэкIыгъэгъэ Андырхъое Хъусенэ нэмыц техакло-хэм псынIкIэу яклоды-лIэштми, кызыхэкIыгъэ лгъэпкъым имызакъоу Ук-раинэм щыпсэухэрэми ыцIэ егъашIэм ащымы-гушпжыгъэу агу илгъышцми ышIагъэп. Шу дэдэ ылгъэ-гуштыгъэ ихэгъэгу ыпсэ фитыгъ. СССР-м и ЛIы-хъужыщIэ лгъапIэ кы-зыфагъэшъошагъэхэм ащыш.

Илгъэсыбэрэ адыгэ къуа-джэу Хъакурынэхъаблэрэ украинскэ селоу Дьяковом-рэ зэныбджэгъуныгъэ пытэ

азыфагу илгъэу къахыгъ. Илгъэс къэс яцIыфхэр зэIу-кIэщтыгъэх, яныбжыкIэ-хэр зэхэхэщтыгъэх. Бжы-хъасэхэм яIухыжыгъо кызысыкIэ якомбайнхэр къаклохэти, Хъусенэ зы-щыц чылэм коцыр щылуа-хыжышцтыгъ, тэ тикIалэ-хэри Дьяково кIоштыгъэх.

Хъусенэ зэпэблагъэ ышIыгъэ лгъэпкъхэм ялIы-кIохэр ауужырэу зызэIуIуа-гъагъэхэр 1985-рэ илгъэсыр ары. Джы Теклоныгъэм и Мафэ зыщыхагъэунэфы-кIыгъэ уахътэр къэмысызэ Адыгэ Республикэм икIы-гъэ лIыкIо купышхо Ук-

КIуачIэ имыIэжъэу лгъытэгъэнуэ

Манцызов Павел Михаил ыкIом ыцIэкIэ кытхыкIыгъэ зачетнэ тхылгъэу N 125-С-р зилэм, АКЪУ-м кырытыгъэу шIоклодыгъэм, кIуачIэ имыIэжъэу лгъытэгъэнуэ.

МэфэкIышхом

е
хъ
у
л
э
у

Хэгъэгъу ззошхом Теклоныгъэр кызышыхахыгъэр илээс 65-рэ зэрэхъурэм ипэгъокIэу Iофтхэбзэ зэфэшхыафхэр республикэм щызэшIуахыгъэх. Ахэм ащыц ветеранхэм яшы-Iэклэ-псэукIэ нахышIу шыгъэным эпыхыгъэхэр.

Адыгэ Республикэм IофшIэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэхьон-ныгъэмкIэ и Министерствэ кызырэхытаIуагъэмкIэ, мы-хэм ыкIи мы ведомствэм игъэ-IорышIаплэу районхэм, кьалэ-хэм ащылэхэм пшгъэралъ зы-

фашIыжыгъагъ Хэгъэгъу ззо-шхом иветеран нэгъырэ 20-мэ Iэпылэгъу афэхъунхэу, мэфэ-кIышхом ехъулэу яунэхэр афа-гъэцэкIэжыныхэу, яшагъухэм IофшIэн зэфэшхыафхэр ащы-шIэгъэнхэу. Ветеранхэу мы кьулыкIуым кыфэгъэзагъэ хьу-гъэхэм ахэтыгъэх зичу зыфа-гъэцэкIэжыныгъэ, зиджэхашъо зэблахыгъэ.

ГушIыIэм пае, Хэгъэгъу ззо-шхом иветеранхэу Мыекъуапэ щыпсэурэ А.Л. Шевченкэм иунэ IофшIэныбэ мыхэм щы-

зэшIуахыгъ. Бзылфыгъэу зи-закъоу псэурэм иунэ бэ шы-кIагъэу илагъэр. Ащ хэлъыгъэ шхъаныгъуопчъэхэу жьы хьу-гъэхэр пластикым хэшIыкIы-гъэхэмкIэ зэблахыгъэх, иджэ-хашъо пхъэмбгъоу телъыгъэр тырахыжыи, икIэрыкIэу агъэ-хъазырыжыи, линолеум фыты-ралъхыагъ, унэр зэрэпсаоу кьа-гъэлэжыныгъ, краскэ зищыкIа-гъэми щафагъ.

— Лъэшэу сагъэгъушIуагъ, мыр зыгу кьэкIыгъэм, зыгъэ-цэкIагъэхэм псапэу кьагъэ-хъагъэм гъунэ илэп, — еIо ве-тераным. — ЗэкIэми сафэ-лъаIо сIпхоигъу псауныгъэ ялэу, яунагъохэм насып арылэу илэсыбэрэ щылэнхэу, ма-мыр уашъор ташхыагъ ренэу итынэу.

А.Л. Шевченкэм илээс 91-рэ ыныбжэ, 1936-рэ илэ-сым кышцегъэжыагъэу Мые-къуапэ щэпсэу. Заом иапэрэ мазэхэм бзылфыгъэ ныб-жыкIэр фронтым Iухыагъ, связым илейтенантэу дзэм хэ-тыгъ. Лыхъужьныгъэу зэри-хыагъэм ишыхыахыгъэ зыгу-шхоу кыгъэлэжыгъэр медалъ-хэр, орденхэр.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.
Сурэтыр тезыхыгъэр Iэ-шъынэ Аслъан.

Шухъафтынхэр афашIыгъэх

Шэны зерафэхъуыгъэу, илээс кьэс Теклоныгъэм и Мафэ ехъулэу ЗАО-у «Картонтарэм» ипащэхэм Хэгъэгъу ззошхом иветеранхэу мы IофшIаплэм щылэжыагъэхэм ахыцэ шIу-хъафтынхэр афашIых. Мыгъи мы шIушIэ Iофтхыабзэр лъа-гъэкIотагъ. ЗыцIэ кьегIуагъэ-хэм ахыцэр ветеран нэгъырэ 13-у непэ псаоу щылэхэм шIу-хъафтынхэу сомэ минитIу зырыз аратыгъ.

ЗАО-у «Картонтарэм» игъэ-цэкIэкIо директорэу Сергей Погодиным кызырэхытаIуагъэм-кIэ, илээс кьэс жьоныгъуаклэм и 9-р яIофшIаплэклэ зэрифе-шъуашъу агъэмэфкIы. Хэгъэгъу ззошхом хэлэжыгъэ нэгъырэ 13-у кьэнагъэм ренэу анаIэ

атырагъэты, альэплэж, зыщи-щыкIагъэм Iэпылэгъу афэхъух. Теклоныгъэм и Мафэ имыза-къоу, нэмыкI мэфэкIхэмкIи афэгъушIох, шIухъафтынхэр афашIых.

— Гукъау нахъ мышIэми, тиветеранхэр илээс кьэс нахъ макIэ мэхъу зэпытых, — еIо С. Погодиным. — Арышъ, ахэм кьалэжыгъэ егъэшIэрэ шхъэкIэфэныгъэр зэрифе-шъуашъу афэгъушIыныр зэкIэми типшъэралъ.

ЗАО-у «Картонтарэм» иIо-фышIэхэр ветеранхэм яунэхэм кIохэзэ мэфэкIымыкIэ афэгъ-шIуагъэх, гушIыIэ фабэхэр ара-Iуагъэх. Ащ нэмыкIэу, Текло-ныгъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ Iофтхыабзэу «МэшIонэф» зы-

фиIорэр Хэгъэгъу ззошхом иве-теранхэм ямызакъоу, яIофшIаплэ щылэжыагъэу пенсием щылэхэми афызэхашагъ. Ащ дакIоу, мы IофшIаплэм шы-лажыэхэрэм ясабийхэм апае Теклоныгъэм и Мафэ фэгъэ-хыгъэу сурэтшIынымыкIэ зэ-нэкъокъу зэхашагъ. Анахъ су-рэтшIыгъэ дэгъухэр кьезы-хыплэгъэ кIэлэцIыкIухэм шIу-хъафтынхэр афашIыгъэх. Нэ-ужым зэкIэри зэхэтхэу нэпэ-еплэ сурэт зытырарагъэхыгъ, Хэгъэгъу ззошхом хэкIодэгъэ тилыхъужьхэм ясаугъэт кьэ-гъагъэхэр кIэралъхыагъэх, ти-дзэкIолIхэр агу кьагъэкIы-жыгъэх.

КИАРЭ Фатим.

Анахъ шъошэ дахэхэр кьыхагъэщыгъэх

Адыгэ кьэралыгъо универ-ситетым эпыхыгъэ Мыекъопэ кьэралыгъо гуманитар-техни-ческэ колледжыр я 8-у кIэ-щакIо зыфэхъуыгъэ зэнэкъо-къоу «НыбжыкIэ подиумыр» АР-м и Кьэралыгъо филармо-ние шыкIуагъ. АщкIэ Iэпылэгъу кьафэхыгъэх АР-м ныбжыкIэ IофхэмкIэ и Комитетрэ кьэлэ администратием ныбжыкIэ IофхэмкIэ иотделрэ.

Зэнэкъокъум ипащэу Тепсае-ва Заремэ кызырэхытаIуагъэмкIэ, илээс кьэс модельер ныбжыкIэу кыхэлажыэхэрэм япчъа-гъэ зэрэхажьорэм имызакъоу, IофшIэгъэ гъэшIэгъонхэр шап-хэхэм адиштэхэу кырахы-лэх. Нэгъырэ 29-у кьекIолла-гъэхэр Мыекъуапэ, Ростов-на-Дону, Краснодар ащыщых. Теклоныгъэр кьыдзыыхы-рэр Москва, Санкт-Петербург ащыкIорэ зэнэкъокъухэм ахэ-лэжыэнхэ альэкIышт. Апшгъэрэ гъэсэнныгъэ зышарагъэгъо-тыр эджапIэпIэхэм ачIэхан-хэ зыхыкIэ, фэгъэкIотэныгъэ-хэр афашIыштых.

Нысыиц адыгэ шъуашэхэр, ахэр джырэ уахътэм диштэхэу ныбжыкIэхэм зыщалъэнхэ альэкIыныу IофшIэгъэ зэфэ-шхъафхэр зэнэкъокъум кы-щагъэлэжыагъэх. Ахэр Мые-къуапэ щышхэу ПэкIэшхо Саи-дэ — «Насып», Уджыхъу Суан-дэ — «ПсынэкIэчъ», Красно-дар щыщ Iэшхъэмэфэ Раци-тэ — «Адыиф» зыфиIорэ

яIофшIагъэхэр арых. НыбжыкIэ щыгъынхэм ямызакъоу, кьагъэлэжыагъэхэр пчыхъэз-хэхэм сценэм укьырытехан-нэу, IофшIаплэм урыкIонэу зэтефыгъагъэх. IофшIагъэхэм Адыгэ Республикэм исурэ-тышI-модельерхэм уасэ афа-шыгъ. ЛъэныкIэ зэфэшхыаф-хэмкIэ ныбжыкIэхэр кьыха-гъэщыгъэх. Дипломхэмрэ шIу-хъафтынхэмрэ аратыжыгъэх.

ДАУТЭ Анжел.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан кьытырихыгъ.

ЛЪЭПКЪ МУЗЕИМРЭ КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭМРЭ

Тщыгъупшэрэп, тэгъэлъаплэ, тырэгъушхо

ТидзэкIолIхэм лыхъужьныгъэу Хэгъэгъу ззошхом щызэрахыагъэр тарихым инэкIубгъохэм егъаши зэрахэмыкIокIэщтым фэгъэхыгъэ кьэгъэлэжыгъон-хэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей кьыщызэшIуахыгъэх.

«Тщыгъупшэрэп, тэгъэлъаплэ, тырэгъушхо» — джары кьэгъэ-лэжыгъоным зэхэщакIохэр зэ-реджагъэхэр. Лъэпкъ музейм идиректорэу Джыгунэ Фатимэ зэхэхэм хэлэжыгъэрэ щигъэ-гъозагъэх патриотическэ, ин-тернациональнэ плуныгъэм, лъэужхэр зэпхыгъэнхэм зэрэ-пылхэр. АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чемышъо Гъазыи тарихым плуныгъэ мэхъанэу илэм кыпкырыкIыгъэ, тинэ-Iуасэхэм, тигъунэгъу ветеран-хэм нахыбэрэ гушIыгъу та-фэхъун, якъэбархэм такIэупчIэн фаеу кыIуагъ. Заом хэлэжыа-гъэм акъомэ акъожьхэр тари-хым шагъэгъуазэхэ зыхыкIэ, лъэужхэм язэпхыныгъэхэр пы-тэщтых.

Парламентым идепутатэу Шхъэлэхъо Аскэр, IофшIэным иветеранхэу Дмитрий Моска-левымрэ СтIашъу Майоррэ ти-дзэкIолIхэм лыгъэу зэрахыа-

гъэр жьы зэрэмыхъуштыр шы-сэ гъэшIэгъонхэмкIэ кьалотагъ.

— СтIашъу Ахъмэд Гъобэ-къуае щапIугъ, — еIо СтIашъу Майор. — Советскэ Союзым и Лыхъужь щытхъуцIэ кьы-фаусынэу командирхэм агъэ-лэжыгъагъ.

Ахъмэд ыкIоу Кими, ыпхъоу МулиIэти, ипхъорэльфхэу Сэ-фэр, Альбинэ, нэмыкIхэри Лъэпкъ музейм шыкIогъэ зэ-хэхэм хэлэжыагъэх.

Хэгъэгъу ззошхом хэлэжыа-гъэмэ ясурэтхэр, сурэтшIхэм япIакатхэу цыфхэм джэпсалъэ афэхъуштыгъэхэр, заом илэ-хъан гъэзетхэм кыхауышты-гъэхэр, дзэкIолIхэм яписъмэхэр, нэмыкIхэри Лъэпкъ музейм игъэкIотыгъэу кьыщагъэлъа-гъох.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтыр Лъэпкъ музейм кьыщытырахыгъ.

ПСАУНЫГЪ

Ащэнхэ фитхэп

Тигъэзет кьызырэхытэуыгъагъэу, Урысые Фе-дерацием и Правительствэ икIыгъэ илээсым ишы-тэхъэлэу мазэ унашъо ышIыгъ цыфым ипсауны-гъэкIэ анахъ ищыкIэгъэ ыкIи анахъ мэхъанэ зилэ Iээгъу уцхэу алытэхэрэр кьыдзыгъэкIыхэрэм ахэм ауасэ зыфэдизыштыр, зышIомыкIыштыр Росздравнадзорым щарагъэтхынэу, кьэралыгъо регистратие арагъэшIынэу. Арэуштэу произ-водителыр мыпсэугъэмэ, а Iээгъу уцхэр мэлыл-фэгъум и 1-м кьыщегъэжыагъэу аптекахэм ащэнхэ фитхэп.

Росздравнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIа-плэ ипресс-къулыкIу кьызы-ритыремкIэ, ыпшъэкIэ зигугъу кьыштышIыгъэ унашъор апте-кэхэм зэрагъэцакIэрэр зэра-гъэшIагъ мы гъэIорышIаплэм испециалистхэм. Мэлылфэ-гъу мазэм кыкIолI аптечнэ учреждение 46-рэ аушлэкIугъ. Ахэм кьызырагъэлэжыагъэм-кIэ, аптекахэм ащыцхэм аща-цхэ цIыфым ипсауныгъэкIэ анахъ ищыкIэгъэ ыкIи анахъ мэхъанэ зилэ Iээгъу уцхэм ащыцхэу ауасэ кьэралыгъо ре-гистратие амышIыгъэхэр. Ащ фэдэ хэукъоныгъэ кьащыха-гъэщыгъэ Мыекъуапэ дэт апте-кэхэм ащыцэу плIым, Адыгэ-кьалэ ыкIи поселкэу Инэм.

Специалистхэм унашъо ашIыгъ а Iээгъу уцхэр аптекэ-хэм ащэнхэ фимытхэу ыкIи атырарагъэхыгъэх, «карантин-ная зона» зыфаIорэм ахы-гъэх. Шапхэу щылэм тетэу ахэм уасэхэмкIэ регистратие замыкIуыкIэ, тапэки арагъэ-щэштхэп.

Росздравнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIа-плэ испециалистхэм икIыгъэ мазэм кыкIолI аптекэу аушлэ-кIугъэхэм афэгъэхыгъэ зэфэ-хысыжыхэр АР-м псауныгъэр кьэухъумэгъэнымыкIэ и Ми-нистерствэ ыкIи прокурату-рым иорганхэм альагъэлэ-сыгъэх.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Теклоныгээр лъапIэу ти Адыгэ хэку кыфеклугъ. Зэо машор нэмысыгъэу унагъо шыIэпщтын. Заор — жьалым, уашьор еугъоны, чIыр егъэсты, псэ зыпытыр еукIы. Ащ кызыдыхыгъэ тхьамыкIагъом гъуни нэзи иIэп. НыбжыкIэмэ ящIэныгъэ зэпиутыгъ. ПчъагъэмкIэ тимыкIужъу тицIыфышхъэ кыщицIагъ. Хэгъэгу зэошхор, зэоуж лъэхъаныр зыпкIэкIыгъэ ныбжыкIэмэ сакъыхуытагъ сыныбжыкIэ. Зэхэпхыгъэм нахь, плъэгъугъэр гум нахь кьенэ.

1941-рз ильэсым имэкьюгъу мазэ и 22-м тикъэралыгъошхо кытебэнэгъэ фашист техакIомэ кызыдахыгъэ тхьамыкIагъор цыф лъэпкъ псэуми язэфэдагъ, ялыузыгъ. Заом шыфэхыгъэмэ яшIэжъ жьы хушгъэп.

Заор кызежъэм ильэс 16-м ситыгъ. 1940-рз ильэсым ХьатыгъужьыкIое гурыт еджапIэм сышеджэщтыгъ я 9-рз классым сисэу. А ильэсым тыхульфыгъэ кIэлэегъаджэмэ дзэ кьулыкIур кьаджагъ. Я 10-рз класс еджапIэм имыIэныр ащ кыхэкIыгъ. Джембэчы, таджэ, сыкIожьыгъ. Сиеджэн зэпыугъэ. ШыпкIэ, сянэ лъэшэу гушIуагъэ. «Тхьэм уегъэпсэуи, боу тищыкIагъ IэпыIэгъу», — ыIуагъ. Сяти хатэр пкIэным ехъэу кысиIокIыгъ. Сфишыгъ зыми хэмыкIокIэнэу шIонэ зэтэгъэпсыхагъэ псынклэу, дахэу.

Сшыпху нахьжыкI кIэлитIу иIэу Краснодар шыпсэуштыгъ, илI ХьакIмафэм тутынышI фабрикэм Iоф шишIэщтыгъ. Сыгу кьэкIыгъ Краснодар сыкIоньшъ, зыгорэм сычIэхъанэу. АщкIэ гъусэ кысфэхъугъ ЦуамыкIо Къэралхъан. Ащ я 10-рз классыр кыухыгъагъ, медучилищым чIэхъанэу арыгъэ.

1941-рз ильэсым игъэтхэпэ Катэрэ сэрыр Краснодар тыкIуагъэми, еджэн лъэгъунэу тIагъэр кыддэхъуным Iофыр тетыгъэп. Кьалэр «режимым» тетэу, дзэкIолI патрульмэ цIыфхэр ауплэкIунхэу кьагъэуцущтыгъэх. Гъомылапхъэр лъапIэу, гумэкIыгъор кьашъхъарыхъагъэу кIэлэдэххэр зэридзэщтыгъэх. Сшыпху иунагъуи а гумэкIыр кьылтыгъэ. ИлI повесткэ кыратыгъ дзэ кьулыкIум ащэнэу. Сшыпху бзыльфыгъэ чанмэ ащыщыгъэп, сэнэхъати иIагъэп. Исабийхэр цыкIугъэх: шъэожьыер ильэсиплIым итыгъ, пшъэгъэжыыери ильэсиц хуыгъагъэп.

Хьугъэр зытIагъэр Совинформбюром гуих-псэххэу нэмыц техакIохэр ошIэ-дэмышIэу тыхэгъэгу кызырэтэбэнагъэхэр кызеIор ары. Заом зэрэлухъэрэр сшыпху илI кытыгъ. Кьэлэдэххэр шъхъэчэпсачъэ хуыгъэх. Зэо режимым кьалэр теухагъ, дзэмкIэ кьэдзыхагъ. УдэкIыни удэхъани уфимыгъу гъогухэр зэфэшыгъэх. Кьалэм дэт унэхэм яшъхъаныгъупчъэмэ Iухъо шIуцIэхэр аIухъуагъэх. Сшыпху тхьамыкIэр мэгыи исабытIу яплъызэ. Ахэр джы МыекIуапэ шыпсэухэрэ нэнажъ-тэтэжъхэу ХьакIмэфэ Арсенрэ Мирэрэ. Сэ сшыпху

сеушыи мэээ зытIукIэ заор аухынэу, зэщыхагъэхэмэ зэшIужьынхэу сэлэшъ.

Тшынахъыжъ АлэджыкIо пае тыгъырэп, ар Ленинград шыI. ХьакIмафэм иныбджэгъу ПсэуныкIо Алырэ ащ ишъхъэгъусэ Чабэрэ таджэ кьэкIох, кытIфэгумэкIых. Ахэр Краснодар дэсыгъэх. Алыи ипхъэ-псыекIэ сшыпху IофышIэ Iохъэ илI Iоф зыщишIэщтыгъэ тутынышI заводым ицех горэм. Ар узэхъопсэн IэнатIэу шытыгъэп. Щэчэлъэшхом кыкIомышъэу ащ ышэ

«Зуз, псынклэу кыIухъ вокзалым, ящэнэрэ рельсым тыте-тышт, вагоныр бгъу».

Сычъагъ вокзалым. Ежъэжыгъэх пIонэу бзыльфыгъэхэр перронам тизых. Ящэнэрэ рельсыр вагонхэмкIэ зэфэшыгъ, дэкIыплэ шыIэп, сэгүлэ. Ящэнэрэ рельсым тет вагонхэр кызырэхыхэрэр кызырэлугъэм лыпыгъэу зачIэтыдзагъ вагончIэгъмэ. РельситIумэ атетыгъэ вагонмэ тачIэпшызэ, шъхъацышъор кыгъэтэджэу быгурэ мэшIокур къэси, «дыркъ» ригъалоу къэуцугъ.

зыщэщтыгъэхэр, мэзым хэт пхъэшъхъэ-мышъхъэхэмкIэ унэм исхэр хэзыщыжыгъэхэр. А зэо лъэхъэнэ кыным ахэр арых гъаблэм ебэныгъэхэр, чылэр кызытэзыгъэнагъэхэр. А сабийхэм «IыI» зыфалорэр ашIэщтыгъэп, зичъыи икыугъэ ахэтыгъэп.

1942-рз ильэсым ишышъхъэIу мазэ тыхэку шагъэуцугъ нэмыцмэ яхабзэ. Ащ Джембэчыи тхьамыкIэгъуабэ кыфыхыгъ. А цынэгъо гумэкIлхэр кызынэсыщтыгъэмэ сэ сяти ащыщыгъ. Адыгэ по-

А лъэхъаным гъогу тэрэз шыIагъэп. Машинэр машэмэ зарыпкIэлэ, тызэхэфэти, тызэрэIыгъыгъ. Чылэр кызызэ-тынэкIым, машинэм ыгъэзагъ джабгъумкIэ. КызыгурыIуагъ селоу Николаевскэм тызэрашхэрэр. Район гупчэр километрэ 35-рз фэдизкIэ тпэчыжъ. Сыдэу шытми, тынэсыгъ район гупчэм, машинэр къэуцуи, шоферым госыр кыкIи, унэу кьэ-лъагъорэм ихъагъ. Машинэм тисэу тежэ, чIэхъэгъэлIыр кычIэкIыжъэу тыздежагъэм терэщи ащ нахьыбэ зыми тыфэежъэп. Лыр кычIэкIыжыгъ. Ищысыплэ тIысыжыгъэ. Машинэр гъогуым кызытэхъажым, ащ шоферым «назад» зэрэIуагъэр зэхэсыгъэ. ТыкызырэкIогъэ гъогуым машинэр кытехъажыгъ. Пчыхъэ-шъхъэ чэпэзэхъогъум адэжъ тыкызыдкIыгъэ Джембэчыи тыкысыжыгъэ.

Къурмэн чылэм зэришIыжыгъагъэми ары лъапсэу иIагъэр. Нэмыцмэ рахъухъагъэр кьадэхъугъэп. Краснодар икIэу Крымскэ клорэ гъогур зэрэзэпагъэIыгъэм кыхэкIэу тыкьащэжыи фаеу хуыгъэу енгугъэх цыфхэр.

Нэмыцхэм шъхъэхъыжъ-псэхыжъэу кIатхъужьыштыгъэ. Ахэр зыдэщыIэгъэхэ чылагъохэр шъхъафит зыхъужыгъагъэхэр 1943-рз ильэсым мэээ ары.

Теклоныгъэр кызырэрэблагъэрэм чылэдэсмэ агу кыIэ-тыгъэу зэкъоуцагъэх. Фронтым шыIэ якIалэмэ зэрадеIэщтхэ амалхэмкIэ альэкI кьагъанэщтыгъэп. Шыгъын фабэхэр цым хашIыкIыштыгъэх. Пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр, кьое гугъгъэхэр афагъэхыштыгъэх.

ПлэIэ кIэкIым нэмыцмэ зэрэпхъогъэ былым псэуальэхэри зэтырагъэпсыхъажыгъэх. Ащ кIэщакIоу иIагъэхэр заом сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэу чылэм дэсыгъэхэр арых. Ащ фэдэу зигугъу кьэсшыштыр Чэмбэху Мыхъамод. Былым Iыгъыплэ фермер зэтэзыгъэпсыхъажыгъэ ветераныр сабыиэм, сымаджэмэ гъэчыкIэ адэлэщтыгъэ. Сэ шъхъэкIи сыфэразэу шIукIэ сыгу кьэкIыжы. Ащ ишIуагъэкIэ фермэм кырилуи учетчикэу, чэмыщмэ яIофшIагъэ сылгыплээнэу, сылухъагъэ. Iоф зыдэсшIэрэ бзыльфыгъэ шIагъомэ анаIэ кыстетэу «начальникIэ» кысаджэхэзэ сагъасэщтыгъэ. Сэри ахэр зэрэслэгъушхэм сыкIэ-гушIуэ, сиIоф кысэхъыльэкIыштыгъэп. Чэмыщхэр фермэм кытемыхъэхэзэ апэу сынэсыштыгъэ. Iахъуи кьэрэгъули сызIукIэщтыгъэхэр сшыгъушхэрэп.

«Пэ зилэу кIэ зымыIэ шыIэп», аIуагъ. Заом зиеджэн зэпигъэугъэмэ сашышъэу МыекIуапэ тыкьэкIо джембэчыи ныбжыкIэхэм. Ташышхэр педучилищым ашгъэх. Сэрырэ ШхончбэшIэ Шайдэтрэ Адыгэ кьэралыгъо кIэлэегъэджэ институтым тычIэхъэ 1944-рз ильэсым. Ар 1946-рз ильэсым кьэсэхуи кIэлэегъэджэ сэнэхъат сIэу.

Шэжыыр жьы хьурэп. Ахэм непи уасэ ястэу ягугъу кьэсшIы.

КIЭРЭЩЭ Зуэ.

Ильэсхэр шыхъатых

чыштыгъэх зэуж итхэу кытехъэрэ машинэ-вагонеткэхэу тутын кипхэмкIэ ушъагъэхэр. IофышIэ ужым исабийхэр кIэлэцIыкIу Iыгъыплэм кычIишъыжыштыгъэх. «Цыфхэр зэрэхъоу тыхъун, — ыIоштыгъэми, шыIэныгъэр эжъугъэ, — ори сыдэу ухъушгъа? УкIожыи хуэхэщгъэп».

Пчэдыжъ горэм унапчэхэм атеозэ кыIуагъэхырэ бзыльфыгъэр тэ типчъи кытеуагъ. Сэщ фэдэ пшъэшъэжыи гори игъус. Ар ядомоуправление кыгъэкIогъэм фэагъэ зэриIуагъэмкIэ, «пошли, надо работать», — ыIуи сырищэжъагъ. Тпэчыжъагъэп тыздаклорэр. Сенной бэдээрэр зэпытчыгъэ. Шагу зэхэтхъогъэшхо горэм тыдэхъагъ. Псэолэ IыгъэкIитIу ыкIи машинэхэр дэтыгъэх. «За мной», — ыIуи, чIыунэм сырищэхыгъ. Ащ иинагъэ нэм фэпIыштыгъэп. ХэтэрыкIхэр зыцагъэтиIылыхэрэ гъэучыIалэхэрэ чIэтыгъэх. Апэрэ унэм бзыльфыгъэ заулэ исыгъ гупэ Iухъохэр апэлухъуагъэхэу. Ахэм кьэбэскашъхъэхэр аукабэзыштыгъэх. Сэ ахэм саделэныр ары пшъэрыльэу кысфашIыгъэр. Рельсэм атегъу машинэ цыкIлхэмкIэ кьэбэскашъхъэу чIыунэм кычIащыштыгъэр зыгъэкъабээрэмэ ястыштыгъэ. IофышIэу чIэтыгъэр мэкIагъэ. Настерэ сэрырэ ахэм тагурылоштыгъэ. Ахэр ЗоекIэ кысаджэщтыгъэх.

Ащыгъум дунаир тиягъэ. Сигъусэ Насте кытатыгъэр ритыштыгъэ бэдээрэм тетыгъэ ларек горэм. Ащ кыкIэкIогъэ ахъшэ жьгъэимкIэ мэфэ кином тыкIоштыгъэ. Зао шыIэми зэхэсымышIэу фильмэу сызэплыгъэрэм сиубытыштыгъэ. Апэрэу слэгъугъэ фильмер «Свинарка и пастух» зыфиIорэр ары. Кинозалым чIэтыгъэ киоск цыкIлм тышчышафэуи хуштыгъэ. СыблэкIын сымылэкIэу ащ кышчысшэ-фыштыгъэр сызэплыгъэ фильмэмэ ахэт артист дахэхэр зэрытхэ откыткэхэр арых.

IофышIэ ужым сыкызыкIожым, типчъэ тхылыплэ цыкIу дэгъэнагъэу слэгъугъэ:

Шъхъачъэ-псачъэу вагонмэ тячъалэщтыгъэ. Заом кыIуащыгъэ уIэгъэ тхьамыкIэхэр шъхъаныгъупчъэ цыкIлмэ алу-тыгъэх. Уятэ ахэткIи умышIэжыиэнэу зэхэпхыхъэгъагъэх ахэр.

Ябгъонэрэ вагоным сылулэдагъ. Зэхэсхыгъэ зыгорэ кызырэджэрэр сIлэ кыIолозэ. СыкыIлэгъуныи сшIэжыи-ныи иIоф тетыгъэп. Ышъхъэ ыжэпкэ нэмыкI кьэмылгъагъоу зэхэпхыхъэгъагъ. Заор зэрэмэхъаджэр, зэрэжъалымыр ащ дэжым сынэгъу кIэкIыгъ. Бэрэ шымыгъэу улагъэхэр зэрыс мэшIокур гырызэз игъогу те-хъажыгъ. ПэгъокIыгъэмэ нэпсыр афэмыубытэу амылгъэгъужыштыгъэ зэолIмэ акIэлъы-плэжыгъэх. Шъэджэшъэ Аскэрбый ащ исыгъ, кыгъэгъэжыгъэп. Прибалтикэм шагъэ-тIылыжыгъэ.

Краснодар пытапIэхэр шагъэпсыштыгъэх. Заор зэрэзэ-кIаблэрэр шIлэнуу пыим исамолетхэр ошIэгогум шыхъарзэ-щтыгъэх. Бомбэхэр кьалэм кьыдадзэщтыгъэх.

Ашъхъэ зэрэцагъэзыештым иамалхэм кьэлэдэххэр яусэ-штыгъэх. Тэри ХьакIмафэм ащыщ кыддэли, кьалэм ты-кыдыштыгъ. ШыкузэкIэтым сабыитIури IапIэхэри зэрифэхэу Джембэчыи тыкысыгъ.

Бжыхъэпэ лэжыгъэ угъо-жыгъэу. Чылэм хульфыгъэу дэсыгъэр заом Iут. Бзыльфыгъэу дэсыр губгъом ит, бзыльфыгъэ Iофэп амылоу мэлэжэх. ЗэрэшIыгъэн фаер языгъэлэгъоу кьуаджэм дэсыгъэхэр лыжъхэр арых. НыбжыкIэхэр кьэзылэтхэу, зыгъэгъуазэхэу, сэкъатныгъэ зилэу дэсыгъэхэм тахэтэу сэри, сэ сфэдэхэми губгъом титыгъ. Пхъэлэбжа-нэклэ тыугъоизэ мэкъу Iатэхэр зэтэзылхъэхэрэм таделэ-щтыгъ. Ахэр Кьонэ Мыхъа-мод, ШашIэхэу Сахьидэрэ Бэ-чыррэ, Мэдждэжэ Аскэрбый, нэмыкIхэри.

Анахъ кыхъэгъэщыи сшIои-гъор шъэожыи Iэтахъомэ апшгъэ ифэщтыгъэр ары. Ахэр арых шыкузэкIэтым арысхэу псы пхъэчаишхохэр губгъом

лицаймэ ар рагъэзыштыгъэ ыкьохэр зыдэщыIэхэмкIэ. Яписымэхэм альыхъухэу тагъэ-эщынэщтыгъэ.

«ХэбзакIэм» дезыгъаштэрэмэ цыфхэр ащыщынэщтыгъэх. Анахъ цынэгъо чIыплэ итыгъэхэр пшъэшъэ ныбжыкIэхэр зилэхэр арых. Чылэм нэмыц кьыдэхъагъэу сянэ-сятэмэ зызэхыхыкIэ, сыздагъэбы-лыштыр амышIэу Iофышхо хафэщтыгъэх. Пшъэшъэжыи-хэр нэмыцмэ рашышхэ фэдэу кьэбарэу кьекIокIыгъэхэр сятэ зэхихыштыгъэн фае. Ащ апэрэ гъэбылыгъом Хьатикъуае сищэгъагъ. Ау ащи нэмыц шыIагъэба. Iоф зэрагъэшIэшт цыфхэр хэзышырэ нэмыц дзэкIолIым сыкызылэгъуым, кысэмыбгъукIоу ахэм сахи-гъагъ. СыздэкIогъэ Хьатикъо-е чылэ гъунэм Iуизыгъ бзы-льфыгъэхэр. Ахэм кьазгъы-рэу, киркэу алыгъхэмкIэ чIым етIэщтыгъэх. Мэфищэ фэди-зырэ сыкIуагъэу тырамышчы-кIэгъэжэу кытаIуагъ нэмыц-мэ. Тиунэ сыкызыкIожым, сыздэкIуагъэм сыкызыкIышчы-мызэгъагъэмкIэ сятэ кысэ-упчIыгъ. ТхьапIэ горэм сышчы-лагъ пIонэу. Тиунэ сисыжыи-сыфимыгъэу зыкIэхъугъэм хэ-шыкI фысиIагъэп. Сянэ-сятэ-хэр зыхэсыдзэгъэ гугъу-мы-гъур кызыхэкIыгъэр нэмыцмэ рашышт списокэм сызэрахэтыр зэрэшIагъэр арыгъэ. Нэмыцмэ кIыхъэ-лыхъэ ащ зырагъэшIы-ным яIоф тетыжыгъэпщтын, мэкьэгъэу полицаир кыIухыи сятэ кыриIуагъ пчэдыжыи кьоджэ советым сызэрэлухъан фаер. Ар зэрытхэгъэ тхылы-плэм кIыгъэтхэжыгъэ сятэ. Ащ итхэгъагъ заом тыхэмыкIо-дэным фэшI ар зыдэщымыIэ чIыплэ рэхъат тащэщтэу.

Силэгъуи, сэщ нахыкIи ра-щышхэм ахэфэгъэ пшъэшъэ-жыиэмэ янэ-яIахылхэр ягъу-сэхэу совет шагум дизыгъ. Хыльэзэщэ машинэ гори унэ натIэмкIэ шытыгъ. СписокмкIэ тызауплэкIу уж машинэ кузо-вым тыздэлэжыиэмэ, тыгуIзэзэ тыдэкIогагъ. Кабинэм итIыс-хъагъэр районым кыкIыгъэ-гъэ лIыр арыгъэ.

Ясэнэхъатыр — кІэлэцІыкІухэм япІун

Даур
Марьет

КІэлэцІыкІум идунай, игушысэклэ гъэшІэгъон кыбгурьонхэр Іэрыфэгъоу щытэп. ЕтІани ар мызынэбгырзу, дунай пчъагъу кыотэкъокІыгъэхэ зыхукІэ, бэкІэ нахъ кыныжъ. Шыпкэап сабым нахъ псынклэу узугурылон щымылэу зэраІорр. Ащ изэхэшыкІ джыри зэрэмыуцугъэм кыыхэкІэу, иупчІэхэри нахъ кыных, джуапу ептыжыштхэри нахъ кыэгъотыгъуаехэу щытых. Ахэм Іоф адззышІэхэрр пІуныгъэ-гъэсэнныгъэм иапэрр лъэоянэу зытэхэр адрэ кыкІэлъыкІошт пстэуми анахъ шъхалэх. Сыда пІомэ зыакъыл кыэкІо кыодьерэ кІэлэцІыкІу уфэ-ушцІэм апэрр гъэсептхыдэу зэхыхырр ары нэужымы нахъ чъэпхыгъэ зыхукІи щымыгъупшэштхэр.

Мыекъуапэ дэт кІэлэцІыкІу

ІыгыпІэу N 9-м Іоф шызышІэхэу Даур Марьетрэ Хъуажъ Саньетрэ, нэмыкІ кІэлэпІуишъэ пчъагъэм афэдэхэу, цыфыклэхэр шыІэныгъэ гъогу кыыхэу апэ илтым тырагъэуцох. Ау зэкІэри зэфэзымыгъэдэрэ екІолэкІэ гъэшІэгъонхэу ахэм кыафагъотыхэрэмкІэ ацІэ дахэкІэ кьепІонэу атэфэ.

Даур Марьет кыуаджэу Хъа-кІэмзые кышыжыгъу. Адыгэ кІэлэегъэджэ училищым ыуж Адыгэ кыэралыгъо университетыр заочнэ шыкІэм тетэу

кыухыжыгъу. Сэнэхъатэу кыыхыгъэмкІэ Іоф зэришІэрэр илээс тІокІым кыехъугъ. Хъатыгъужыкыое кІэлэцІыкІу ІыгыпІэм иІофшІэн шырыгъэ-жыагъ, нэужым — Пчыжъхьаблэ дэт гурыт еджапІэм. А лъэхъаным исэнэхъаткІэ хъхъоныгъэу ышІыгъэхэмкІэ лъэшэу афэраз еджапІэм ипашэу Дзэукожъ Налбыйрэ ащ игуадзэу Быщтэкъо Нэфсэтрэ.

Марьет илээсигъу хъугъэу Мыекъуапэ дэт кІэлэцІыкІу ІыгыпІэу N 9-м Іоф шешІэ. А уахътэм кыкІоцІ купитІу кытІупшыгъ, мы илээсым анахъ цыкІухэр зэрыс я 2-рэ группэм щыІ. Марьет исэнэхъаткІэ лъэгэпІэ гъэнэфагъэхэм анэсыгъ, иІофшІэн осэ инэу кыфапшырэр кызыушы-хъатыр щытху тхылхэр бэу кыфагъэшъошагъэх. Аппыгъэр кваліфикационнэ категори-и.

Унагъо иІ, дунаим анахъ банигъэшхоу щыриІэхэ илфыгъэхэр Іэдэб ахэлэу ыпІугъэх, гъэсэнныгъэ дэгъу аригъэгъотыгъ. Еж игъашІэ зэритыгъэ исабыйхэм афэдэу Іоф зыщышІэрэ кІэлэцІыкІу ІыгыпІэм пчэдыжъ кыс кыашэрэ сабыйхэр кыфэ-чэфхэу кызыречъалІэхэрэр ахэм агу цыкІумэ якІолІэрэ гъогур кызыригъотышъурэм ишы-хъат. Іофэу ышІэрэр зэрэмы-хъаулыер, шыІэныгъэм кыыхэу-цогъэ кыодые сабыйхэм шІугъэу, гуфэбэныгъэу, дэхагъэу апигъо-хырэр осэнчъэ мыхъуным шэ-гугъы.

Хъуажъ Саньет (Гыщхэм япхъу) кыуаджэу Къунчыкыо-хъаблэ кышыжыгъу. Я 10-рэ

Хъуажъ
Саньет

Саньет ыгу етыгъэу Іоф зэришІэрэр кызыушыхъатыр щытху тхылхэр иІэх. Зэнэ-кыокухэм ахэлажъэ, мэфэкІ гъэшІэгъонхэр зэхэхэ. Творческэ купкІ зыхэлэ Іофтхъабзэу ыгъэхъа-зырыхэрэр кІэлэцІыкІухэми ашІогъэшІэгъон. Ишъхъэгъусэ-

классым ыуж Адыгэ республикэ гимназием иеджэн шыпІэдзэжы, ар кыухыжыгъу. Нэужым Адыгэ кыэралыгъо университетым илээпкэ факультет шеджагъ.

Апэрр ІофшІэгъу илээсхэр зыщыригъэжыагъэхэр унагъо зыщыхъэгъэ кыуаджэу Хъатыгъужыкыуае дэт еджапІэр ары. Джырэ уахътэм Мыекъуапэ дэт кІэлэцІыкІу ІыгыпІэу N 9-м кІэлэпІоу Іоф шешІэ. Купэу кыфэгъэзагъэр сабый 38-рэ мэхъу.

ДЗЫБЭ Саньет.

Аферым, Аслъан!

ДахэкІэ зигугъу кыэсшІы сшІоигъо хульфыгъэр 1948-рз илээсым Аскъэлае кышыжыгъу. Тыгъужъ Хъадисэ иунэгъо Іужъу кыихухыгъэ кІэлэцІыкІухэм зэкІэми анахыжыгъу сыкызытегушыІэшт Аслъан. Мы хульфыгъэм ишыІэныгъэ гъогу, кырыкІуагъэр зэкІэ сэ сшІэрэп, а зы еджапІэм тыщызэдеджагъэми, колхозэу Кировым ыцІэкІэ шытыгъэми Іоф шызэдэштІагъэми. Ау Аслъан сэ сырихыллэнэу зэрэхъугъэр, ащ еслъэгъулагъэр икыушт дахэкІэ укытегушыІэным пае.

Аслъан ІэнэтІэшхо иІэп, шІэныгъэлэжъэп, мылкъушхуи зэригъотылэжырэр, ау ащ емылтыгъэу, цыфхэм ишІуагъэ зэраригъэкІыремкІэ хэти егъэшъагъу. Зэоуж илээсхэр, Аслъан кызыжыгъэри ащ кыкІэлэцІыкІуагъэхэри, зыфэдагъэхэр тэшІэ. Цыфхэр тхъамыкІэу шылагъэх, унэ тэрэз ялагъэп, шыгъын тэрэзи ашыгъыгъэп, ашхын икыуни агъотыштыгъэп. Ау гукІэгъушхо ахэлъыгъ, зычзыпчэгъоу зэдэлажыштыгъэх.

Унэгъо Іужъум ис кІалэхэм Аслъан зэранахыжыгъэм пае ныбжыкІэ дэдэу ІофшІэныр ригъэжыгъагъ. Ягъэу Хъадисэ егъашІэм колхозым механизаторэу щылэжыагъ. Трактористыгъ, комбайнерыгъ, трактор бригадэм бригадирэу илагъ. Целинар «кызыІэтыгъэхэм» ащыщыгъ, илээс пчыагъэр Оренбург хэкум Іоф шылагъ. Хъадисэ чылэм механизаторэу Іоф шышІэ зэхъум, ыкыо игъэмэфэ зыгъэпсэ-

фыгъо мазэхэм зыгуигъэуцоти, комбайнэм тесэу копыр, натрыфыр, тыгъэгъазэр Іуахыжыштыгъ. ИцІыкІугъом шегъэжыагъэу техникэм ыгу фэшагъэу кІалэм зыкыІэтыгъ.

1966-рз илээсым, еджапІэр кызыеух нэужым, дзэ кыулыкъум ащи, илээситІурэ ныкыорэ кыэтыгъ. Ичылэ кыызэкІожым, шофер курсхэр кыуухи, колхозым илээс пчъагъэрэ Іоф шышІагъ, Пэнэжыкыое чэтэхъо фабрикэми щылэжыагъ. Нэужым Аскъэлае зыкыигъэзэжы, гаражым имастерской слесарэу чІэтыгъ колхозыр зэгырызжыгъфэ. Ау колхози, совхози, зыпари кыэралыгъоу тызэрысым имышыкІэгъэжы зэхъум тыдэ кІони?! Иунэ итІысхъажыгъ. Мары илээс 20-м кыехъугъэу ІофшІэпІэ гъэнэфагъэ Іумыгъыи, а лІым зы мафэ зигъэпсэфыгъэу сэ кыэсшІэжырэр. Колхозыр зызэхагъэтэкъожым, техникэу илагъэр ащ Іоф шызышІагъэхэм арашъжыгъагъ. Унэгъо бэкІае тракторхэр, машинэхэр яІэ хъужыгъэх. Ау техникэр жыгъэ, илээс пчъагъэхэр аныбжыгъ. Ахэр кыебгъэкІокІынахэм пае ахэплъхъашт запчастыхэр уиІэнхэ, ащи пІэ екІун фае. Гъэнэфагъэ ар зэкІэми кызырэдэмыхъурэр. Аслъан техникэ ІофымкІэ зыфэгъэсэжыын шыІэпти, колхозым иІэгъэ техникэр ежъ изакыоу ыгъэцэкІэжыын, Іоф ригъэ-

шІэн фаеу хъугъэ. Уфаемэ кыэпшэнышъ, уишыкІагъэр машинэм хэлпхъан олэкІымэ, ар ащ фэдизу хылыгъэп, ау кыутэрэр зэкІэ пшыжыын зыхукІэ, Іофыр нахъ кыин мэхъу. ЕтІани зма-ныкІэу кыэкІуагъэм нахъ зыщызыгъэсысыгъэу, нахъ шъхъэфэ-Іушэу псэугъэхэм машинэ онтэгъу пчъагъэхэр яІэ зэрэхъугъэр тэлъгъу. Ар тичылэ изакыоп, тыдэкІи ахэм афэдэ «хозяинхэр» ащыІэх.

Машинэхэм япчъагъэ лъэшэу кыыхъуагъ, ау тэ тирайон зы мастерской нэмыІэми итыжъэп, ахэри зэрапхъожыгъэх. Арэу шыгъи, кыутэрэр пшыжыын фае, ау зыщыпшыжыын шыІэп, шофер пстэуми ар ежъ-ежырэр аІэ кыырагъэхъыни альэкІырэр. «Кризис» аІуи, мы аужырэр илээсым тІэкІу нахъ макІэ хъугъэ нахъ, а лІым дэжъ машинэ пчъагъэ Іумытэу ублэкІыныеп. Зимашинэ кыутэрэр зэкІэ зэкІурэр Аслъан ары. ЕтІани ишІуагъэ римыгъэкІэу зы нэбгырэ ІуигъэкІыжырэр. Ахэм ямызакыоу, машинэ псынклэхэри кыуаджэм бэу дэты хъугъэ. Ахэми зыгорэ кыызыхъулІэкІэ, кыыздакІохэрэр Аслъан дэжъ.

Аслъан ыІэ зэмыкІурэ шыІэп-ти, натрыфыр, копыр, шыбжыи-ир рипхъаджынахъ шъхъалхэр ышыгъэх. Аскъэлае чылшху, кыини, хъяри кыдэхъухэрэр бэ. Ахэр хэмытхэми, унагъо пэпчэ

щыбжыи хъаджыгъэ иІэн фае-ба?! Джа ІофымкІи зэкІэми ишІуагъэ арегъэкІы Аслъан ишъхъэгъусэ Асыет. Нахыпэм мэкъумэщ Іэмэ-псымэхэр зэкІэ пыутхэу тучанхэм ателыгъэх, куахъоми, кыазгырми, нэмыкІми зыгорэ кыызыхъулІэкІэ чІадзыжыти, кІэу ащэфыжыштыгъ. Джыри ахэр хъоих, ау цыфыгъошІухэп. Джащ пае ахэм япхыгъэ гумэкІи зыІэхэри Аслъан дэжъ кыэкІох.

Мыхэм ямызакыоу, гыучІгъэжэ аппаратэу иІэмкІэ бэ цыфхэм ишІуагъэу аригъэкІырэр. Шъуабэу е лъэкІ ин имыІэу кыелэІурэм ичэу фегъагъэ е жъаупІэ фешы. КІэкІэу кыэпІон хъумэ, а лІым кыоджэдэхэм афишІэрэм фэдиз афишІэу Адыгеим кыибгъотэщтыр бэп. Ыныбжэ илээс 60-м кыехъугъэми, ренэу нэхх-гушх, сэмэр-кыэушхуи хэлъ. Ыгу кІодырэр, сыд фэдэрэ Іофи хэкІыпІэ кыфегъоты. Ыгу зэрэмыкІодырэр кыуышыхъатэу зы шысэ кыэхъы сшІоигъу. Ар Аслъан ыгу кыеоштми сшІэрэп, ау шыІэныгъэм ари шыщ, емыкІуи хэлэу слыгъатэрэп.

Аслъан дзэ кыулыкъум кызекІыжыым ыуж бэ тыримыгъашІэу кышыгъагъ ыкІи чІыгу Іахъ кыалихи, унэ ришІыхъагъ. Зэшъхъэгъусэхэм кІэлитІу яІэу зэхэкІыжынахъ фаеу хъугъэ. Лыфыгъэхэр ыштэжыи бзыль-

фыгъэр тышым кІожыгъэ, ежъ Аслъан изакыоу унэ нэкІым кынагъ. Шъузыр имыІэжэ зэхъум, ыгъазэу янэрэ ягъэр адэжъ кІожыгъэп, ежъ ышІыгъэ унэм изакыоу кынагъ нахъ. Ар зыхъугъэр бэшІагъэ, илээс 20-м кыехъужыгъ. А лъэхъаным тучанмэ пшын хъатэ ателыгъэп, ау лІым ыгу ыгъэкІодыгъэп, ешъуакІуи, зыуакІуи хъугъэп, ышъхъэрэ иунагъорэ шыгъупшэу зы мафэ кыекІугъэп. Шъхъэгъусэ егъотыжыфэ изакыоу унэ нэкІым исыгъ, ащ фэдэу кыэнэрэ хульфыгъэхэм янахыбэр ешъуакІо мэхъухэшъ, игъонэмысэу дунаим ехыжыкы. Аслъанрэ джы шъхъэгъусэу иІэ Асыетрэ пшыашъэрэ кІалэрэ зэдэпІу, аІэ зэкІэдзагъэу дахэу мепсэух.

Сэ сшъхъэкІэ Аслъан бэрэ ишІуагъэ кысыгъэкІэу кыыхэкІыгъ. Ащ сэ уни сфишІыгъэп, чэуи сфигъэжыагъэп, сызэрэтефагъэри цыкІу-шъокІу, ау симыгъэуКытэжъэу силъэІу сыдигъуи кысыфигъэцэкІагъ, сызэрэтефагъэмкІэ сыкІыгъэгъожэу кыыхэкІыгъэп. Сэ сшъхъэкІэ мы лІым лъэшэу сыфэраз, кысыфисшІагъэр зэхэсэшІыкІы. Тхэм сыфелъэІу псауныгъэ пытэ иІэу, ишъхъэгъусэрэ илфыгъэхэмрэ адатхэу, идунай рэхъатэу, зыфаер зэригъотылэжъэу, цыфхэм ишІуагъэ аригъэкІыи ыІэ-кІэу илээсыбэ джыри ыгъэшІэ-нэу. Аферым, Аслъан!

КЪАТ Налбый.

Аскъэлай.

Шъхьащэжыкыо Дзэгъаштэ псауу кытхэтыгъэмэ, гъэтхэпэм илэс 90-рэ ыныбжъ хуштыгъэ. Ари, 2010-рэ илэс-сыр кълэгъаджэм и Илэсэу зэрэщитри кыдэслыгы, сикълэгъэгъаджэу Шъхьащэжыкыо Дзэгъаштэ фэгъэхыгъэу сыкътхэнэу исхуыагъ, бэми ягепэнэу сышэгугъы. Мылым ехылаагъэу сыкътхэнэу сызэрэтысырэр апэрэп. Псауу кызытхэмытыжым бэклае тешлагъэми, Дзэгъаштэ шлэху ащыгушпэжырэ цыфмэ ащыщэп. Бэрэ игугъу ашы, сэри сшыгушпэрэп.

Дзэгъаштэ Пчыхэллыкыое гурыт еджаплэм урысыбзэм-рэ литературэмрэкълэ пенсием окложыфэ кълэгъаджэу Иоф щиллагъ, «РСФСР-м изаслуженнэ кълэгъаджэ» зыфилорэ щытхуцлэр кыфаусынэу щытыгъ. Игугъу ашлэу бэрэ зэхэ-хыщтыгъ. Анахъу игугъу зэрашлырэм сегушысэу, гъунэ лъысфэу зезгъэжыгъагъэр Хьалъэкыое илэсибл еджаплэр 1952-рэ илэсым кэсыухызэ, Пчыхэллыкыое гурыт еджаплэм еджэныр щыпысыдзэжыным пэблагъэ сызэхур арыгъэ. Сэ сизэкъуагъэп, зэрэклэсэу кы-лорэмэ тахэдалоштыгъэ, анахъу тыналэ зытетыдзэгъагъэр Шъхьащэжыкыо Дзэгъаштэ кыпфигъэгъун зэрэщымылэр бэрэ кызырэхэагъэщыщтыгъэр ары. Сэ сынахыжытлуи а еджаплэм члэсыгъэх, Дзэгъаштэ ригъаджэщтыгъэх. Илэс еджэгъур ыклэм факло къэс нахъ лъэшэу тигъэгумэкыштыгъэ тызылуклэшт кълэгъаджэм. Ыцли тызыгъаштэрэм щыщыгъ, «дзэр зыгъаштэрэм» тэри тыщытэнба!

Уахътэр къэси Пчыхэллыкыое гурыт еджаплэм илэс еджэгъур щедгъэжыагъ. Еджаплэм идиректорыгъэу, Советскэ Союзым и Лыхъужыу Нэхэе Даути, кълэгъаджэ дэгъу дэдэклэ зигугъу ашыштыгъэхэ Гышч Айдэмыри, Зоя Бабанскаяри, Шъхьащэжыкыо Хьазрети, Шъхьащэжыкыо Хьисси, Дзэгъашти, ахэм анэмыклэху тезгъэджэщтхэми нэлуасэ тафэхугъ, еджаплэр къэтэу-хыфи тырагъэджагъ, дунаир ахъожыгъэшъ, Тхъэм джэнэт кьарет.

Еджэгъу илэсищымы тинэрылэгъугъ зигугъу къэсшыгъэ кълэгъаджэхэм яшгыпкъэу шлэныгъэ куухэр дгъотынхэм тегъэпсыкыгъэу, зышъхамысыжыкыо Иоф зэрашлэрэр, шыпкъагъэ, зэфагъэ, патриотизмагъэ кыгъталхъаным пае алъэкълэ кызырэмьнагъэр. Шлурэ дахэрэкълэ а еджэгъу илэсхэм тезыгъэджагъэхэр тыгу кълэжыкы.

Дзэгъаштэ сыд фэдэрэ лъэныкыокли щысэтэхыплэу щытыгъ. Ригъэджагъэхэм тызызэлуклэкълэ, игугъу дахэкълэ тэшъжы. Иоклэ-шыкли, шыпкъагъэу, зэфагъэу хэлъыгъэхэмкли, адыгъэгъэ мухыжыу зэрихэщтыгъэмкли, тыдэ щы-лэми, изеклуаклэкълэ щысэтэхыплэу, цыфыгъэм уфиплэу-щтыгъ, уригъэгупшысэщтыгъ. Урокыр гурылогъошлоу, кы-луатэрэр бгъэшлэгъон закълэу, уемыдэлун умылэкыныу ыгъэ-псыштыгъ. Ащ зы гушыли хэмызэу, зэхэпх кьодьерэр арымырэр, «къэуубыты» пшлоигъоу, уиумэхыгъэм фэдэу уишыштыгъ. Самбырэу, теу-

бытэгъэшхорэ пытагъэрэ хэлэу кылуатэщтыгъ.

Темэм емыхыгъэ е зыгорэу-щтэу кылорэр римыгъэпытэ-жыу къэбар горэ иурок щызэ-хэпхынуу щытыгъэп. Гушылэ пчъагъэу урокым кышчилоштыр, купклэу ялэмкли хэшыпкыгъэ закълэу лъытагъэм зэрэфэдагъэр, урокыр зэриухыштым тегъэпсы-кыгъэ закълэу зэрэщытыгъэр бэрэ сыгу кълэжыкы. Идэб тэрэз зыхэмылэ еджакло иурок иплэгъонэу щытыгъэп, ау, сы-ди елуалл уфаеми, тыклэлагъэ-ба, шыклэгъэ ладжи тилагъ, ты-пшъэуи кыхэклыштыгъ. Зы-горэкълэ кылуатэрэм тегушы-сыкыгъэ классым исы хъумэ, сьдэуштэу рэхатми, кышлэ-щтыгъэ, «кыгъэуштыты», уро-кым хицэжыштыгъэ. «Клалэм клалэ илоф», ало адыгъэхэм. Зы-горэм мыхъун горэ лэклэуагъэмэ е лэклэлагъэмэ, ылапэ рицэ-кыштыгъэп, бырсыр кыпи-гъэклыштыгъэп, дысэу, гухэкълэ-рыпшыныу зымы дэгущылэ-щтыгъэп. Ригъэджэрэ пстэуми зэфэдэу афыштыгъ, дэщэх-дэ-щэе илагъэп, зым фигъэклуа-тэу, адрэм телуяклэу щытыгъэп. Шъхьадж ишлэныгъэ елэыты-гъэу тэфэрэ оценкэр фигъэуц-щтыгъэ.

Мы чыплэм шэнэу хэлъыгъэ

горэм игугъу кышчысымышлы-мэ ситхыгъэ пыч фэхъун. «Тфы» шлурешлуклэ пфигъэуцщты-гъэп. А шэным епхыгъэу ежэ Дзэгъаштэ улэуэбэ кыфихъэу кыхэклыштыгъ, кыныбэ зри-гъэлэгъужыштыгъ, ау илэсэ зытлушым еджакломэ яшлэныгъэ хэпшыклэу хэжыныгъэшхорэ фэхуштыгъэх. Еджаклом кы-луатэрэр литературэр арымы, со-держаниер «4» — «5»-кълэ кылотыгъэми, грамматическэ хэ-уконыгъэу хишхыжэрэр ылы-тэщтыгъэ, «щы» нахыбэ пфи-гъэуцщтыгъэп, ари тлоу зэты-рифыштыгъэ: «тройкэ цыкы-лур», «тройкэ пшэрыр». Оцен-кэ пэпчэ зыкыпфигъэуцурэр кыдиложыныр ишэныгъ. Ли-тературэмрэ грамматикэмрэ зэ-гопчынхэу зэрэщымытыри тыгу кыгъэкълэжыштыгъэ.

Еджэныр сыухи Иоф сшлэ зы-хъуми Дзэгъаштэрэ сэрырэ ты-зэщыгушпшагъэп, псауу шлэ-фэ тызэлуклагъ, тызэлъыкыла-гъ. Сыдыгъо улуклагъэми, уилэгъу шлоигъо шыпкъэу ыгу укы-з-щыхыгъэ шыпкъэм утефагъэу кыуагъэщтыгъэм фэдэу кып-щигъэхуштыгъэ, узэрэлуклагъэм укыгъэгущыжыштыгъ, угомы-кыжы пшлоигъуагъ. Икыуаджэ ушылуагъэмэ, логъэ кьоды-еу зэрэщымытыр кыбгуригъало-зэ, ублыпкэ ылыгъэу уикъудый-рэм фэдэу иунэ узэрэригъэблагъэ-щтыгъэр непи сынэгу клэт, сшы-гъушпэрэп. Орэхэт фаеми, иунэ ихыагъэр Дзэгъаштэкли, ялъфыгъэхэмкли хьаклэшхэм — пшым фэдагъ, яшыгъу-пласти апэ итыгъ. Узэдэлунрэ, акылы зы-хэпхынрэ фэшъхьаф зэхэпхы-щтыгъэп, плэгъуштыгъэп.

Дзэгъаштэ тхэтыжыепышъ, ащ тыфэныкыу. Арэу щытми, ащ фэдэ адыгълл иззэфагъэ, ишъып-кыагъэ, игуклэгъуи цыфмэ ашы-мыгъушпэжыу, шлу нэмыклэ

игугъу амышлыжыу уиллакыо, плэгъыкы, уикъуаджэ кыхэ-кыныр, уригъэджэныр, щысэ-техыплэу уилэныр, уишъхыагы-рытэу е кыбготым фэдэу угу кълэжыкыныр гушлуагъо.

Идахэ горэ кыхэбгъэщэу кьаплэ хъумэ зэрэулытэщты-гъэр, шъхэщытхъужэ Иоф горэ зэрэхэмыллыгъахэр, игуклэгъу ынэмэ кьаклэщэу зэрэщытыгъэр, пытагъэ хэлэу зэрэгущышты-гъэр, ишъэбэ щыкылагъэр, нэ-мыклэ иоклэ-шлыкылагъэхэр ренэу сынэгу клэтых.

Ау зымы кылон ылъэкынып Дзэгъаштэ лъэкълэ зилэ цыфым зыфигъэцлыкыгъэу е ышъхэ Иоф пае зытыригъэфагъэу, ыгъэ-федэнэу ыгу кыхыагъэу. Ащ фэдэ кьабз, лъэкълэ зымылэ ыгъэ-цыкыгъэу, адыагъэ пимыгъо-хыгъэу кьашлэжырэп. «Цыфыр шлу озыгъэлэгъурэр ицлыфыгъ нахъ, илэнатлэп», — ылоштыгъ.

Дзэгъаштэ ехылаагъэу зэлэ

хыгъэр кызыгу-рыложыштыгъ. Ау къэстхымы, сыкызыщыт-хъужыу кызы-шлошын гъэзет-еджэхэм кьахэ-кыным сенэгус-щтыгъэ.

Сэ ащ сы-фэагъэп. Джа-ры ушъхыагъоу сызыгъэохъу-щтыгъэр. Ар не-пэ щысэгъэзые, сыгу илым лъы-кълэсымыгъэхэ-пэшъуми къэсэ-тхы. Дзэгъаштэ гуклэгъоу, цы-фыгъэу хэлъыр анахъуу кызы-щылаагъошты-гъэр ригъаджэхэ-рэм ащыщ горэ-щы лэныгъэм

Узэхъопсэн зыхэлъыгъэ

рэстхыгъэр, ау ахэр гъэзетым кызыклэсымыгъэхыштыгъэхэм ушъхыагъоу илагъэр зы — ащ сишылэныгъэ чыплэшхо щыуытыштыгъэти, игуклэгъу, ицлыфыгъэ икыоу кызылэу-сымыхыгъэу кысщыхуштыгъэ. Ситхыгъэ сызеджыкыклэ, сэ ишлуагъэу кысэкълэжыгъэр, кызы-рэдзеклуагъэр кызырэсымыт-

чыплэ зэжыу ригъэуцумэ ары. Ар сэ сшъхэкълэ сыушэтыгъэ.

1955-рэ илэсым, я 10-рэ классым сыщеджэзэ, я IV-рэ четвэртир етымыгъэжыжыгъэу симэджэ хылыгъэ сыкътхъуи, Краснодар симэджэщым сы-члагъэгъолхъагъ. Узыр хы-лыагъэ, игъэхужыны кын пыс-лэгъуагъ, сэ кыныу слэгъу-

рэм нахыбэ сяни, сянэ кы-льфыгъэхэми, адрэ сикъошхэми кыстыралэгъуагъ. Ныбджэ-гъуи, сызыдэджагъи, хэти зи кытенагъэп, сыгу кызырэлэ-тыштыгъэр кьэплон плэкълэнып. Зэкълэми тлэкълэ къэтымыгъанэу илэсипшым ехъурэ кызы-сэлэзхэр ары гугъаплэ горэхэр кызылэгъуагъэхэр.

А охътэ хылыгъэм Дзэгъаштэ сыгу кызырэлэтыштым, клуачлэ кызырэрэсхилхъащтым пае кысылони, кысфисилэни кы-гъэнагъэп, клэсэным фэдэу кысклэтыгъ.

Ежэ изакъоу симэджаплэ кьаклоштыгъэп, сызеджэщты-гъэ клалэхэр кызыдишэщты-гъэх. Хьокло Инвери, Хьут Ин-вери, Хьодэ Казбеки, Мамый Руслъани, нэмыклэхэми гуклэгъоу кысфашлыгъэм, ныбджэгъу дэгъу дэдэ зэрэфэхъугъэхэм, бэрэ кызырэрэсфэгумэкыгъэхэм Дзэгъаштэ ишлушлэгъабэ хэ-лэыгъ. А зэпстэум клуачлэрэ ищыклэгъэ кьаигъэгъэ икыурэ кысхалхъагъ узым сыпэуц-жыныу. Сэ еслэгъулэу кы-зэрэдзеклорэм нэмыклэу зи хэсымышлыклэу ишлуагъэ кы-зырэрэсигъэкыштым егушысэ-щтыгъэ. Зыгорэхэр ылоштыгъэх, ышлэщтыгъэх, ахэр сэ зысшлэ-жыштыгъэхэр зыфаер зэпигъэ-фэгъахэ хъумэ ары. Ари ежыр арэп кысэзыложыштыгъэр, нэмыклэхэр арыгъэ нахъ.

Илэс еджэгъур икли я 10-рэ классыр къэзыухыгъэм аттес-татхэр аратыжыныхэм Иофыр факло зэхъум, сэ зи хэсымышлы-клэу, сышымыгуштыгъэуи Дзэгъаштэ педсоветым силоф зытетыр кыхылыхъанышъ, аттес-татыр кысаригъэтынэу ыгу кълэжыгъ. А лъэхъаным я IV-рэ четвэртир емыджагъэм аттес-татыр ратыштыгъэп. РайОНО-м силоф зытетыр гуригъауи, кы-

ригъээзэгъи, кызыралауагъэу зеклауагъэ, педсоветым унашъо ригъэшлэ, адрэ еджагъэхэм афэ-дэу, еж ылэклэ кысыфритхы-кыгъэ аттестатыр кысыфаригъэхыжыгъ: Дзэгъаштэ зэрэ-цыфышлэ дэдагъэр а зы шысэ закъоми кьегъэлабгъэ!

Арэуштэу ар зыкызеклогъа-гъэр сэ сиклэл дэгъугъэ паеу непэ кызынэсыгъэми сеплгырэл. Дзэгъаштэ ышлэщтыгъэ сятэ Хэгъэгу зэошхом зэрэклогда-гъэр, тьянэ лфыгъэ кызытэху-хъэгъэ нэбгыритфэу тызэриплужы-жырэр, тызэрэригъаджэрэр, кыинэу кыыттырилгагъэрэр зэрэ-бэр, сишылэныгъи кыырыклон ыльэкыштыгъэ егупшысэщтыгъэ. Ышлагъэр зэклэ езыгъэшлагъэр ицфышлугъ, игуклэгъу, изэхэ-шыкл. А зеклауагъэм, дахэу сфи-луагъэм, шлоу кысыфилэ шлои-гъуагъэм язакъоми, уемыджэ-щтыгъэми, уеджон паеу уишын, шхыакло горэ уилахэмэ! Псау-

лэхъаным ащ хэлъыр икъоу кызыгурымылоштыгъэми, нэ-ужым кызыгурыложыгъагъ.

Гушылэгъу гъэшлэгъонхэр, акъыл зыхэпхынхэр зэдытилэ-щтыгъэх, арэуштэу ар зыгъэ-псыщтыгъэр ежыр ары. Ащ фэдэ гушылэгъу горэм врачхэр, медсестрахэр палатэм кызы-хъэхэклэ ащ иль нэбгыриплышым сэщ нэмыкл зэрэмытэджы-кьэслогатгъ. Енэгугъэ Дзэгъашт мыхъугъэмэ, сэри кьэмытэджы-рэ сымаджэу кызыдилхэм афэ-дэ сыхъужыныеклэ. Непэ кызы-нэсыгъэми сщыгъушхэрэр ащ фэгъэхыгъэу кысылогъагъэри кыыздэхъугъэри. «Аскэр, ахэр урысых, дэх слорэл, ау адыгэ хабзэм фэдэу дахэ шылэп, тидэ ушылэми адыгагъэр зехъэ, тэ тишэн-зэхэтыклэ клэхъан шылэп, уигъэдэхэшт, уигъэдэгъушт, зы-гурылоныби улуклэшт, укыызэ-клэмыкълу!»

Тэджын Иофыр зэрэзгъэца-

Ылуагъэри ыгъэцэклэжыгъ, Ялтэ сигъаклуи, мэзишэ ащ кышысэлэзагъэх. Ащ имы-закъоу, кыкълэтыклорэ ильэс-хэми мэээ шырыщ-плыры-пллэ сыкъэтынэу хы Шлуцлэ лушом — Пуапси, Геленджи-ки, Алупки зытфэ-зыхэ си-гъэклуагъ, сипсауныгъи зыпкэ иуцожыгъ. Сызэхужэ ужыми врач зэшхыгъэсэхэр, пенс-ем зэкложхэми, псауу шэлэ-фэхэ езгъэблэгъэжыгъэх, ты-зэщыгушлукыгъэ тызэлуклэ-щтыгъэ. А лэхъаным джы хэ-гъэгур зэлызыубытыгъэ кьуа-лэхъэм игугъу тшынууи тыгу кыхыэщтыгъэп, мэфэкл горэ-хэм яхыллагъэу тхылъ горэ ятымытыщтыгъэмэ, зэфыщы-тыклэшлэу лъапсэу илагъэр гуклэгъур, цыфыгъэр ары... А зэфыщытыклэшлоу зэфыти-лагъэри кыыздэзыгъэхъугъэр Дзэгъаштэ гъэсэпэтхыдэу

цыфыгъэ адыгэл

ныгъэм изытетклэ а уахътэм узыщыгугъынэу Иофым хэлъыр мэклагъэми, кысылэзэрэ врач-ми седжэнымклэ кызыдырамы-гъаштэщтыгъэми, седжэн фаеу Дзэгъаштэ сишыгъ. Очнэу седжэным Иофыр тетгыгъэп, ау за-очнэу агрономэу техникумыр кьэсыухыгъ. Ари сифоф зыте-тымклэ Иоф рысшлэнэу хъугъэп, институтым счлэхъажы, бух-галтер-экономистэу сэнэхъат зэзгъэгъотыжыгъэ, пенсием сэ-клофэ сырыпсэугъ, сырилэ-жыгъ. Ари Дзэгъаштэ ицы-фыгъ, игуклэгъу кыыздэзыгъэ-хъугъэр. Мыхэр игъэклогыгъэ хъазырэу кызыклэстхырэр сэ щытху сфэхъунэу арэп, Дзэгъаштэ зыфэдэгъэ клэлэега-джэр, зэрэцыфышлугъэр, гуклэ-гъоу хэлъыгъэр икъоу гъэзет-еджэм гурызгъало сшлоигъошэ ары.

Дзэгъаштэ тыригъаджэ зэ-хъум, произведениеу тызджа-гъэм шысэтехыплэу хэт героим дэгъоу хэлъыр шылэныгъэмклэ зы фэдэ горэ кыгъфыхыным, тыгукли тшхъэкли тштэным тегъэпсыкыгъэу тигупшысэхэр кыгъгушчыщтыгъэх. А зэпсгъур адыгагъэм, цыфыгъэм, лы-гъэм гъэшлэгъонэу арипхы-жыщтыгъ.

А охътэ чыжыгъэу зигугъу кьэ-сшыжыкырым телевизоры радио-ри тилагъэп, урысми бэрэ сахэ-хъагъэу, сахэкыгъэу щытыгъэп. Клэклэу кьэплон хъумэ, джырэ уахътэм ныбжыкълэхэр зэклогды-лэхэрэ цивилизацияер шылагъэп. Къуаджэм кысылэгъугъэ шыла-клэмэр унагъом иль хабзэмрэ анахъ хъэтэ шлагъо симылтэ-гъугъэу щытыгъ...

Дзэгъаштэ сымэджаплэ кы-зыклогклэ, сэ кысышхъапэщтыр кысыло кьодыеу щытыгъэп, кысыклэклэупчыхъэзэ зыгорэ-хэр кысыгъэлуатэщтыгъэ. А

клэрэм кысылэзэрэ врачми, медсестрами, отделением ипаци-гу лъатагъ, ащ ехыллагъэу ты-зэдэгъушылэуи кыхыэкыгъ. Вра-чэу кысылэзэщтыгъэр край-диспансерым иврач шхыалэ ишхыгъэсугагъ, кызырэсшлэ-шырэмклэ, ащ рыгушылагъэхэу щытыгъ. Мафэ горэм кысыс-лазэхэрэри, отделением ипа-щэу врач шхыалэм игуадзи, еж врач шхыалэри сымаджэхэм яплыхъу, ядэлхуэу кыаклухъэзэ, типалатэ кыхыагъэх, сэри, зэрэ-сихабзэу, сытэджи, сетлысэхы-жыгъ.

Врач шхыалэр саджэ кыызэ-сым кысысэупчыхъгъ: «Черкес, когда мы зашли, вы встали, по-том присели. Это совпадение с нашим заходом или что-то зна-чит?» Сэ джэуап естыжыгъ: «Это не совпадение, а наш ады-гейский неписанный закон». Тлэклуи кысылуупчыхъэзэ, зы-горэхэр адыгэ хабзэм ехылла-гъэу кысыгъэлуагъэх. Зэклэ сы-маджэмэ зафигъази арилуагъ: «Видите, русаки, какие есть чер-кесы!» Ащ пыздагъэу бэклай кыылогатгъэр, Хэгъэгу зэошхом ильэхъан адыгэмэ алуклэщты-гъэуи кылуагъ. Зэрэсшлэшы-рэмклэ, еж адыгэ хабзэхэм шлу-клаеу афэнэлогатгъ, ау адрэхэм зыгорэхэр агуригъалохэ шлои-гъуагъ. Икыжыным зэхъум зы-кысыфигъази, кысылуагъ: «За то, что вы соблюдаете хоро-шие адыгейские обычаи, я Вас пошлю в Ялту на лечение в один из лучших санаториев страны».

Палатэм ильыгъэхэм сазэ-рэнахыклагъэр арыми сшлэ-рэп зытыришыхъэщтыгъэр, гъэ-шлуабзэклэ ренэу кыыздэгъушы-лэщтыгъэ, бэклэ сэщ нахы на-хыжыгъэми, сэмэркэзухэр кыыздишыхъэщтыгъэх, адрэ сым-аджэмэ ялыеу кысыфыщтыгъ.

кысылоштыгъэхэр арэу джы кызынэсыгъэми сэлъытэ...

Адыгэхэм «лышлу кьошлу фэхъурэп» аломи, Дзэгъаштэ-рэ ишхыгъэсугэу Джантыгъэрэ зэгурылоныгъэ-зэдэлужыны-гъэу азыфагу ильыгъэм амал къаритыгъ яльфыгъэхэр пхы-шлоу, кьошлоу, цыфышлухэу аплунхэу. Зэшхыгъэсугэмэ пхыуищырэ — Къутас, Сачнэт, Разыет, къуищырэ — Аслъан, Аскэр, Кушыку зэдаплугъэ, зэ-далэжыгъэх, зэдагъэсагъэх, ра-гъэджагъэх. Зэклэми апшгъэрэ гъэсэнгыгъэ арагъэгъотыгъэу Мыекъуапи Краснодари, зыхэт коллективмэ агурылохэу, шыт-хуу апылтэу Иоф ашашлэ. Унэ-гъо дахэхэр ялэх, яльфыгъэхэр адыгэ хабзэм диштэу аплух, алэжых, ятэрэ янэрэ ахалъ-хъэгъэ шэн дахэхэр, адыгагъэр зэрахъэ. Анахыжыгъэу Къутасэ республикэмклэ медстрахова-нием ипашэ игуадзэу Мые-къуапи шпэсэу, идахэ арагъало, цыфышлу.

Ащ кыкълэтыклорэ Аслъан Краснодар шпэсэу, край адми-нистрацием кадрэхэмклэ иотдел ипашэ игуадзэу Иоф шешлэ. 2003-рэ ильэсым «За выда-ющийся вклад в развитие Ку-бани» зыфилорэ медалыр кы-ратыгъ, 2004-рэ ильэсым «За-служенный лесовод Кубани» зыфилорэ щытхуэцлэр кыфа-усыгъ, социологии наукэхэм-клэ кандидат. Адрэ зэш-зэшы-пхыухэми ящылэклэ-пэзуклэклэ нахыжымэ афэдэх, ятэрэ янэ-рэ анапэ тезыхырэ ахэтэп.

Дзэгъаштэ фэдэ адыгэлэ-лэпкыым нахыбэу кыхыэкы-кьэс, ащ ынапэ нахъ клэрэ-клэшт, дэхэшт, ыльапси пыгэшт, нахыбэри ищытху алошт.

ЛЫХЭСЭ Аскэр.

Хыалэкъуай.

Полномочнэ лыклом луклагъэх

Урысые Федерацием и Пре-зидент Темыр-Кавказ феде-ральнэ шьолгырымклэ и Пол-номочнэ лыклоу А.Г. Хлопони-ныр бэмышлэу шылагъ Чэчэн Республикэм. Ащ тефэу Грознэм рагъэблэгъагъэх Темыр Кавка-зым имуфтийхэри, акъылэгъу зэфэхъунхэм, гумэклыгъоу Кав-казым ильхэм атегушылэнхэм фэшл.

— Чэчэн Республикэм тызы-щызэлэклэм, — кьелуатэ муф-тиеу Емыж Нурбий, — Иофы-гуабэ кышчытлэгъыгъ, муфтий-хэр зыгъэгумэкълыхэрэм А. Хло-пониныр ащагъэгъозагъ. Сэ гушылэр кызысатым кьэслагъ Темыр-Кавказ федеральнэ шьол-гырым тиреспубликэ зэрэхэмы-тым кыхыэкыклэ, тэрырэ квал-мыкь динлэжхэмрэ тызыдэлэ-жэн шымылэу тыкызырэнагъэр. Ильэси 10-м ехъугъэу тэ Темыр Кавказым идинлэжхэм я Коор-динационнэ совет тызэрэхэтым ыкли непи ащ тыкыхэнэнэу тызэрэкълэлэурэм А. Хлопони-ныр щызгъэгъозагъ. Муфтийхэ-ми кызыдырагъэштагъ, сыда плэ-мэ диным гъунапкъэ илэнэу шы-тэп, тидэ шылэ быслыэмэни зыч-зыпчэгъоу зэдэлажэх. Ащклэ ты-зэгурылуагъ, мы Координацион-нэ советым тыкыхэнэжыгъ.

Тигушылэгъу кызырэлуга-гъэмклэ, мы зэлуклэгъум муф-тийхэм кыхыалхыагъ республи-кэхэм япашэхэмрэ муфтийхэм-рэ зэгъусэхэу чыплэхэм зэлуклэ-хэр ашашлэхэмэ, ахэм ащылэ-жырэ кьэралыгъо Иофышлэхэм алуклэхэмэ шуагъэ кыхынынэу кызырэллошлырэр, непэ Кавка-зым кышыыхурэ бырсырхэм, терроризмэм, экстремизмэм апэуцужыгъэным иамалхэм

Всероссийскэ конференцием щаштагъ

Мэлылфэгъум и 13 — 14-м Москва шыклуагъ Всероссийскэ конференциеу «Мусульманское духовенство и современные вы-зовы безопасности России» зы-филоу Урысыем ис муфтийхэм янахыбэр зыхэлэжыагъэр. Ащ илофшлэн изэфэхысыжыгъэу Резолюциеу мыхэм аштагъэм анахъ мэхъэнэ шхыалэу илэр непэ кьэ-ралыгъом игъэпытэн, ащ ищы-нэгъончъагъэ кьэухъумэгъэным быслыгъэмэ соообществэм ила-хышлу хишыхъаныр пшъэрыл-тхыалэу кызырэуцурэр, ныб-жыкълэхэм ащышхэу радикаль-нэ дунэеплыкълэм дихыхыхэ-рэр гъогу тэрэз тегъэуцогъэнхэм Иоф дэшлэгъэн зэрэфаер. Сыда плэмэ ахэм афэдэ ныбжыкълэхэр

атегушылэнхэм пае. Ащ фэдэ Иофшлэным шуагъэ кыхынынэу Полномочнэ лыклом ылытагъ ыкли кьадыригъэштагъ.

Иофыгъоу зэлуклэгъум кыща-лэтыгъэхэм ащыщ ильэс 17 хъу-гъэу Темыр Осетием кырафы-гъэхэу, ащ игъунапкъэ чэтэн па-латкэхэр щызыгъэлэгъэ, вагон цыкълухэм арыс ингушхэм кьа-рыклогътыри. Темыр Кавказым ис муфтийхэр зэ ахэм ахэхъа-гъэх, а цыф егъэзыгъэхэм ялоф зыгорэуштэу зэшлохыгъэн зэрэ-фаем джыри кыфагъэгъэжыгъ.

Зэлуклэгъум кырагъэблэгъа-гъэхэр Рамзан Кадыровым нэ-ужым ышэгъагъэх ислъам уни-верситетэу гъэрэкло Грознэм кышыцэлухахыгъэм.

— Сшлогъэшлэгъонэу, — кье-луатэ муфтиим, — мы универ-ситетым Р. Кадыровым кыщи-луагъ непэ мыщ щеджэрэ сту-дентхэм ащыщэу «тфы» закълэ-кьэзыухыхэрэм, сьд фэдиз мэх-хухэми, унитлоу зэхэт фэтэр, итын фаер зэклэ итэу, ыпклэ хэ-мылэу зэраритыщтыр. Ау ащ кыхыгъэхъожыгъ: рес-публикэм кьинэщтхэр, фэлэ-жыщтхэр ары арэуштэу зыпэ-гъоклыщтхэр.

Урысые Федерацием и Прези-дент Махачкала кызыклом, изэ-луклэгъухэм ащыщ лъэшэу кы-шыхыгъэщыгъагъ цыфыфым, ана-хъэу ныбжыкълэхэм, плуныгъэ тэрэз непэ ягъэгъотыгъэнымклэ динлэжхэмэ мэхъанэшхо зэралэр, хэбзэ кьулыккъушлэхэмрэ дин-лэжхэмрэ мы Иофыгъом зэдэ-фэлэжхэнхэ зэрэфаер. А. Хлопо-ниным кыкылигъэтхыгъ а гу-пшысэм зэрэдыригъаштэрэр ыкли мы лъэныкьом тыналэ зэ-рэтэдгъэтын фаер.

Ветеранхэм

Ипылэгъу афэхъуштых, «Иэнэ хъураехэр» зэхэщытх

Дин зэфэшхыафхэм ялыклог-хэр зыхэлэжыгъэхэ зэлуклэ бэ-мышлэу Краснодари шыклуагъ. Адыгэ Республикэм ыкли Пшызэ шьолгыр ащыпсэурэ быслы-мэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбий ащ рагъэблэгъагъ.

— Иофыгъо шхыалэу ащ шы-щытыгъэхэм зыклэ ащыщыгъ, — ело муфтиим, — ныбжыкълэхэм яплунклэ СМИ-хэм мэхъанэу ялэр. Зэрэрахъухагъэмклэ, об-щественнэ организациехэр, шлэныгъэлэжхэр, динлэжхэр хагъэлажэхэзэ, каналэу НТК-м «Иэнэ хъураехэр» щызэхэщэхэ-зэ ашлэшт. Шуныгъэм епхыгъэ

Иофыгъохэм ахэр афэгъэхыгъэ-щытх.

Ятлонэрэ Иофыгъоу тызытегу-щылагъэр мы мафэхэм унэхэр зыфащэфыхэрэ ветеранхэр тлэклу зытешлэклэ жыхыэр зыщайгы-хэрэ пансионатхэм ащэжыгъэхэу, унэхэри ямылэжхэу кьэнэн-хэм щыухъумэгъэнхэр ары. Гъэ-нэфагъэ ащ фэдэ кызыэхъулэн ыльэкыштыхэри ахэм зэрахэтхэр. Мы зэлуклэм кыщаалэтыгъэ Иофыгъохэм язэшлохынклэ Ипы-лэгъу кьафэхъунэу зыщыклэлэ-лухэрэ тхылъ фагъэхыгъэ краим игубернаторэу А. Ткачевым.

ЖАКЛЭМЫКЪО Аминэ.

«Спартакми», «Зэкъошныгъэми»

Зэкъош республикэхэм язэпхыныгъэ зыгъэпытэрэмэ культурэмрэ спортымрэ ащыщых. Тиартистхэр концертхэмкIэ зэхъожьых, зэгъусэхэу зэлукIэ гъэшлэгъонхэр зэхашэх, фестивалхэм ахэлажьэх. Спортсменхэр Къыблэ федеральнэ шьолырым испартакиадэхэм ащызэнэкъокъухэзэ, ныбджэгъу зэфэхьух.

Мы илэсым мыекьопэ футбол клубу «Зэкъошныгъэм» аштагъэх «Спартак» Налщык хэтыщтыгъэхэ Уздэн Романрэ Шэуджэн Борисрэ.

Шэуджэн Борисрэ Уздэн Романрэ мыекьопэ «Зэкъошныгъэм» шешлэх.

— «Зэкъошныгъэм» хэт футболистхэр нахьыпэкIэ тинэлосагъэх, — къаIуатэ Уздэн Романрэ Шэуджэн Борисрэ. — Командэм псынклэу тыщызэгъурылагъ. Стадионэу «Юности» Мыекьуапэ игупчэ итэп. Шьхьагуашэ ыкIыб шьIэми, тиешлэгъухэм яплъы зышIоигъоу стадионым къаклорэр макIэп.

— «Зэкъошныгъэр» апэрэ купым шешIэн фает, — зэдэгущыIэгъур лъегъэкIуатэ Уздэн Роман. — Адыгэ Республикэм икомандэ шьхьалэ ятлонэрэ купым зэрэхэтым уезэгъы хьухэштэп...

Зэкъош республикэхэр Iэпылэгъу зыщызэфэхъужьынхэ альэкIышт чIыпIэм итх. Налщык ифутбол командэу «Спартакыр» Урысыем изэнэкъокъухэу Премьер лигэм шыкIохэрэм ахэлажьэх. Апэ итхэм мыгъэ зрашыщым тегъэгущо. Тренер шьхьалэу Юрий Красножан физкультурэмкIэ кIэлэгъаджу Iоф ышIэщтыгъ. Охьтэ кIэкIым къыкIоцI зэлъашIэрэ тренер хьугъэ.

Налщык икомандэ финанс IофхэмкIэ ущытхунэу щытэп, илэс къэс футболист макIэп хэкIыжьырэр, кIэу аштэрэр. Ар къыдэтлътгъэзэ, «Спартак» дэгъоу зэрешIэрэр тэгъэшлагъо, тренер шьхьалэм илахьышIоу ащ хэлъыри къыхэтэгъэщы. «Спартак» 1:1-у «Локомотив» Москва зыдешIэм ыуж телевидениемкIэ Моск-

ащерэшIэх

ва икьэтынхэм ащызэхэтхыгъэ къэбарым тигъэгущылагъ. Европэм икубокхэм афэбэнэнэу Налщык икомандэ зегъэхъазыры. Ащ фэшI стадионкIэ Къэбэртэе-Бэлъкъарым икьэлэ шьхьалэ шашIынэу гухэлэ яI.

Мыекьуапэ
стадионкIэ шашIы

Адыгэ Республикэм истадион зэтэгъэпсыхъагъэ Мыекьуапэ щырагъэжъагъ. Атлетикэ псынклэм пылхэр къызыщыгъэштхэр аужырэ европэ шапхъэхэм адештэ Iоми хьунэу ашIыгъ, футбол ешIапIэри шIэхэу аухынэу тэгугъэ.

— Стадион дахэ республикэм иIэ хьушт, — игупшысэхэр лъегъэкIуатэх Уздэн Роман. — КIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ стадионэу «Юность» дахэ афашIыгъ. Футболист дэгъухэр агъэсэнхэу тренерхэм амалышIухэр яIэх.

Мыекьопэ «Зэкъошныгъэр» Назрань икомандэу «Ангушт» зэрэтекIуагъэм тигъэгущылагъ. «Зэкъошныгъэм» итренер шьхьалэу ЗекIогъу Муратэ пресс-зэлукIэм къыщыIуагъ футболыр зикIасэу стадионым дэсыгъэхэм лъэшэу зэрафэразэр. Адыгэ быракъыр кIалэмэ стадионым шагъэбыбатэщтыгъ, «Зэкъошныгъэм» гушылэ фабэхэр фалохэзэ еджэштыгъэх.

— Футболым еплъынхэу стадионым къа-кIохэрэм тыгу къалэты, — еIо Шэуджэн Борисэ. — Тхьаегъэпсэху...

ЕшIэгъур зауыхькIэ, «Зэкъошныгъэм» ифутболистхэм агоудохэзэ ныбжьыкIэхэм нэпэеплэ сурэтхэр атырахэу зэп зэрэтлэгъугъэр. Ащи узэгупшысэн хэлэ — спортым ипIуныгъэ мэхьанэ зыкIелэты.

Адыгеим шагъэсэгъэ кIалэхэр Налщык икомандэ шешIэхэуи къыхэкIыгъ, Ешыгоо Сэфэрбий тренер шьхьалэу «Спартакым» иIагъ. Джырэ уахьтэ зэкъош республикэхэр футболистхэмкIэ зэхъожьыхэзэ «Спартаки», «Зэкъошныгъэри» хэгъэгум ыкIи дунаим нахь ащызэлъашIэнхэ альэкIышт.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкэ IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адыряIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шьхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхэщыIэр:
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шьхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хьырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыплэ гъэлары-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышьып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжэ ахьы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажьэхэ-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкIэдгъэхъа-
жьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
6156
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1360

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

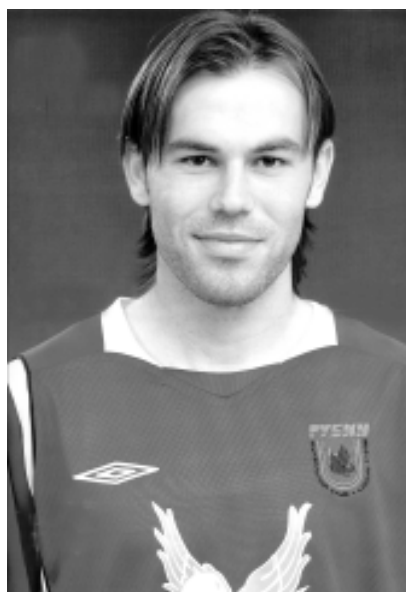
Натхьо футболистхэм тагъэгугъэ

Израиль ит адыгэ къуа-
джэу Кфар-Камэ къыщы-
хьугъэ Натхьо Бибарс Уры-
сыем ичемпионэу «Рубин»
Казань аштагъэу шешIэ. Ко-
мандэм итренер шьхьалэу
Курбан Бердыевыр Б. Нат-
хьом бэкIэ щэгугъы.

Натхьо Бибарс телефон-
кIэ къызэрэтиIуагъэу, Ка-
зань икомандэ шешIэныр
къехьылэкIырэр, футболи-
стхэмрэ «Рубин» ипащэхэм-
рэ псынклэу агурылагъ.

«Рубин» «Амкар» 1:0-у зыте-
кIом, къэлапчъэм Iэгуаор дэзы-
дзагъэр Натхьо Бибарс. Анахь дэ-
гъоу ешIэрэ футболистмэ ащыщэу
ар «Рубин» зэрэхэтым икьоджэ-
гъухэр лъэшэу егъэгущIох.

— Мыекьуапэ сыкьакIо шIо-
игъу, — еIо Натхьо Бибарс. —
Уахьтэ къызэрэхэзгъэкIыштыр ары
сызэгупшысэрэр.

Урысыем ичемпионэу «Рубин» Казань шешIэ Натхьо Бибарс.

Тольятти щеджэ

Мыекьуапэ къыщыхьугъэ
Натхьо Амир футболисткIэ
академиеу Тольятти дэтым
аштагъ, дунэе ешIэгъухэм
ахэлажьэх.

Амир ятэу Натхьо Адамэ Адыге-
им щызэлъашIэрэ футболист, «Ку-
бань» Краснодар, «Зэкъошныгъ»
Мыекьуапэ илэсэбэрэ ащешIагъ.
Натхьо Амирэ академием ихэшы-
пыкIыгъэ командэ хэтэу Франци-
ем шыкIогъэ турнирым хэлэжагъ,
Iогъогъоу къэлапчъэм Iэгуаор
дидзагъ.

Натхьо Бибарс ифутболкэ тедзэ-
гъэ номерыр 66-рэ. Натхьо Ами-
рэ имайкэ нахьыбэрэмкIэ тедза-
гъэр номерэу 8. Футболистхэм
ямайкэхэм атетхагъэмэ мэхьанэ
аратэуи къэбархэр зэхэтэхых. Сыд
фэдэ майкэхэр Натхьомэ зыша-
лэщтми, футболист цIэрыIо хьун-
хэу тафэлъало.

ФутболисткIэ академиеу
Тольятти дэтым щеджэ Нат-
хьо Амир.

ФУТБОЛ. Я 2-рэ КУПЫР

ЧыпIэхэр зэтэгъапшэх

Я 2-рэ купым хэт командэхэр жьоныгъуа-
клэм и 12-м ехьулэу чыпIэу зыхэщытхэр

1. «Торпедо» Ермэлхьабл — 13
2. «Энергия» Волжский — 13
3. «Черноморец» Новороссийск — 12
4. «Зэкъошныгъ» Мыекьуапэ — 10

5. «Астрахань» Астрахань — 8
6. «Дагдизель» Каспийск — 7
7. «Мэшыкьу» Пятигорск — 7
8. «МИТОС» Новочеркасск — 6
9. «Кавказтрансгаз» Рыздвяный — 5
10. «Батайск» Батайск — 5
11. «Динамо» Ставрополь — 4
12. «Беслан» Беслан — 4
13. СКА Ростов-на-Дону — 4

14. «Автодор» Владикавказ — 4
15. «Краснодар-2000» Краснодар — 2
16. «Ангушт» Назрань — 2
17. «Таганрог» Таганрог — 1

Нэклубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.